

*Geen vrolijk nieuwjaar voor tientallen journalisten
De natte vingers en botte bijlen van De Persgroep en Corelio
Verslag van de VVOJ-conferentie onderzoeksjournalistiek
Dossier redactiestatuten, deel 2
Lode Ramaekers verlaat Het Belang en de rechtszalen*

BELGIE-BELGIQUE

PB - PP

1099 Brussel X

B - 11

De Journalist

m a g a z i n e v a n d e V V J

Oproep VVJ en mediavakbonden
Voor een overwogen en respectvolle aanpak van de mediacrisis
Kom naar de meeting op 8 januari 2009, 14u in Brussel

29 december 2008 - nummer 120 - verschijnt maandelijks - v.u. pol deltour, IPC, résidence palace blok C - wetstraat 155 1040 Brussel

U verlicht de geesten, Dexia helpt u hierbij.

Neem deel aan de Persprijzen Dexia

De Journalist

MAGAZINE VAN DE
VLAAMSE VERENIGING VAN
JOURNALISTEN (VVJ)

COÖRDINATIE

Pol DELTOUR
pol.deltour@journalist.be

VASTE MEDEWERKERS

Jan BACKX
Ivan DECLERCQ
Marleen SLUYDTS
Johan VAN CUTSEM
Luc VANHEERENTALS
Mark VLAEMINCK
PHOTO NEWS
ZAK

REDACTIESECRETARIAAT

Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155 - 1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
info@journalist.be
www.journalist.be

ABONNEMENTEN

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

RECLAMEREGIE

Lisbeth MOONS
Zie adres hierboven
lisbeth.moons@journalist.be

LAYOUT EN DRUK

Poot Printers
Industrialaan 12
Zone maalbeek
1702 Groot-Bijgaarden
Tel. 02 467 30 30
Fax 02 463 58 30
www.pootprinters.be

VLAAMSE
VERENIGING VAN
JOURNALISTEN

Lid van de Unie van Uitgevers
van de Periodieke Pers

Uit de VVJ

HET CYNISME VOORBIJ

Uiterekend bij de 90ste verjaardag van *De Standaard* en de 30ste van *De Morgen*, besloot Corelio en De Persgroep om een drastische sanering door te voeren. Met dramatische gevolgen voor arbeiders en bedienden, maar ook de redacties blijven niet gespaard. De sanering is nodig omdat de financiële crisis ook de mediasector treft, is de officiële reden.

Toch zijn de ingrepen al veel langer gepland, en passen ze in het nieuwe concept van de mediahuizen: afslanken en synergieën doorvoeren. De financiële crisis is een te gemakkelijk excuus; die drogreden moet nu eindelijk eens worden doorgeprikt. Redacties moeten meer doen met minder mensen, dat is waar de directies en marketeers echt op uit zijn. *Less is more*. Ook bij de VRT, de VMMA, Roularta en anderen die nog zullen volgen.

Van welk perslandschap dromen de Vlaamse uitgevers en mediabonzen dan? Een markt waar alleen winst maken primeert? Waar men elkaar doodconcurrereert met smeuge verhalen, schreeuwerige sensatie en ongecontroleerde berichtgeving? Waar kwaliteit, verscheidenheid en eigenheid van kranten geen rol meer speelt?

Daarom is de VVJ tevreden over het initiatief van Vlaams minister-president Kris Peeters. Een staten-generaal van de media die een balans opmaakt van de pers in Vlaanderen. In het gesprek dat de VVJ en de vakbonden hadden met Peeters zei hij onomwonden dat hij onze bondgenoot is als het gaat om de kwaliteit van de pers. "Een krant", zei Peeters, "is niet zomaar een product als een ander. Media zijn uiterst belangrijk in een democratische samenleving." Het zijn woorden waaraan we ons in deze tijden van ijskoud en gevoelloos uitgeverschap even kunnen opwarmen.

Een van de meest schrijnende aspecten van de geplande herstructureringen betreft het lot van de persfotografen. Bij Corelio worden 35 freelancefotografen koudweg aan de deur gezet vanaf Nieuwjaar. Journalisten mogen voortaan zelf amateurkiekjes maken voor de regionale berichtgeving. De trend is duidelijk: overall moet kwaliteit plaatsmaken voor goedkopere procédés. Journalisten die zelf rondzeulen met een camera en ook nog de montage of de lay-out verzorgen: wat is de volgende stap? Journalisten die 's morgens zelf de krant in de bus steken? En het einde is helaas nog niet in zicht. Als we communicatiegoeroe Noël Slangen mogen geloven, moet het ergste zelfs nog komen.

Meer dan ooit is een organisatie als de VVJ nodig. In barre tijden is solidariteit top-prioriteit. We klagen aan waar het moet en zoeken steun waar mogelijk. Wie in de problemen geraakt door wilde herstructureringsdrift, kan op de VVJ rekenen. De pijn helemaal wegnemen kunnen we misschien niet, ze verzachten wel.

Marc Van de Looverbosch
Voorzitter VVJ

UIT DE VVJ

Het cynisme voorbij 3

DE MEDIACRISIS

Corelio en De Persgroep gaan met natte vingers en botte bijlen de crisis te lijf 5

Fotojournalistiek bij Corelio: kroniek van een aangekondigde dood 6

Oproep VVJ en mediavakbonden: kom naar Brussel op 8 januari 7

Vragen en antwoorden bij het crisisleed 8

ACTUEEL

Impressies over de Vlaams-Nederlandse Journalisten Uitwisseling 9

Vlaamse Vereniging van Filmkritiek huldigt cineasten 10

Verslag van de VVOJ-conferentie onderzoeksjournalistiek 11-14

De bitterzoete mediakritiek van Nick Davies 12-13

SCHEEF BEKEKEN

10

MENS ACHTER HET NIEUWS

Lode Ramaekers (Het Belang van Limburg) gaat met pensioen 15

DOSSIER REDACTIESTATUTEN

Deel 2: Van redactieraad tot achterkamer 16-17

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK

Uitspraak over de klacht van dokter Van Hoey tegen Dag Allemaal 18-19

TECHNO

20

BOEKEN

21

DE DEADLINE VOORBIJ

Filip Rogiers: 'We maken erg veel dezelfde licht verteerbare koek' 22

ONDER EMBARGO

23

DE PERSGROEP EN CORELIO GAAN MET BOTTE BIJ RECESSIE TE LIJF

Pol Deltour

Niemand betwist dat er een conjuncturele crisis aan de gang is, noch dat de Vlaamse mediahuizen daaraan ontsnappen. Maar de drastische ingrepen die sommige mediabazen op hun redacties toepassen, getuigen allerminst van uitgeverskunst.

Het ging hard in diverse mediahuizen de voorbije maand. *VRT*: min 150 mensen. *Corelio*: een collectief ontslag van 60 (onder wie 15 journalisten), alle tijdelijken weg en 35 freelancefotografen brutaal gedumpt. *De Persgroep*: een collectief ontslag van 26 (waarvan 16 journalisten) bij *De Morgen* - of een kwart van de redactie. *VMMa*: 28 mensen weg. Daarmee willen de betrokken mediadirecties stuk voor stuk anticiperen op een jaar dat er bedrijfseconomisch gezien niet rooskleurig uitziet. En het moet gezegd: het algemene economische klimaat voorspelt weinig goeds. De reclameinkomsten vertonen voor het eerst sinds lang een neerwaartse trend. En intussen lopen de bedrijfskosten op, vooral de loonkost. Maar ook papier, energie en distributie slokken een hogere hap uit de budgetten op, bezweren de Vlaamse uitgevers.

Toch getuigen al die financiële prognoses ook van een zeker nattevingerwerk. Want wie zegt dat het hele volgende jaar zo slecht wordt voor de reclamewerving? Hoe leg je uit dat de bedrijfskosten zo fel de hoogte zullen ingaan in tijden van afnemende inflatie en zelfs deflatie? Hoe verantwoordt *Corelio* bijvoorbeeld dat haar energiekost met 40 procent stijgt in 2009, terwijl iedereen intussen een *daling* van de energieprijzen voorziet?

Dat er in deze crisistijden even wat minder rendement uit mediaproducten zal worden gehaald, wordt daarom niet betwijfeld. Maar dan nog blijft de vraag of de financiële buffers die alle mediahuizen de voorbije jaren konden opbouwen, niet ruimschoots volstaan om zo'n dippen op te vangen. *De Persgroep*: 34 miljoen euro nettowinst in 2007. *Corelio*, dat nochtans royaal investeerde de voorbije jaren: nog altijd 6,4 miljoen euro nettowinst in 2007. En dan was 2007 voor de rekeningen van de Vlaamse mediahuizen niet eens een grand cru, de jaren voordien werden veelvoudigen aan nettowinsten geboekt. Een beetje uitgever reserveert dan fondsen om tijdelijke recessies door te komen, de continuïteit te waarborgen en meer dan ooit te investeren in de toekomst.

Kwaliteit

Managers van *De Persgroep* en *Corelio* zien dat blijkbaar anders. Daar is heel snel fel ingehakt in het personeelsbestand. Het verschil met de andere mediahuizen valt op. Ook bij de *VRT* moeten mensen afvloeien, maar daar worden naakte ontslagen vermeden. En ook *Roularta*, *Concentra* en *Sanoma* halen de buikriem aan, maar dat doen ze - althans voorlopig - zonder een sociaal bloedbad aan te richten op hun redactie- en andere werkvloeren.

Geen kat betwijfelt overigens dat de collectieve afdankingen nefast zijn voor de kwaliteit van de informatie die wordt geleverd. Of dat, in zoverre het toch de bedoeling is de kwaliteit op hetzelfde niveau te behouden, de werkdruk voor de overblijvenden nog meer zal toenemen. De werkdruk in de mediasector is, daarover bestaan eensluidende onderzoeken, nu al bijzonder groot.

De hoofdredacteurs Peter Vandermeersch (*De Standaard*/*Het Nieuwsblad*) en Klaus Van Isacker (*De Morgen*) zien dat blijkbaar anders. Zo beseft men in Groot-Bijgaarden niet dat persfotografie echt wel meer inhoudt dan zomaar even het

knopje van een digitaal fotoestel indrukken. En dat *De Morgen* met een kwart minder personeel nooit meer hetzelfde product zal kunnen aanbieden, ziet iedereen in behalve de eigen hoofdredactie.

De sanering bij *De Morgen* ligt uiteindelijk helemaal in de lijn van haar stiefmoederlijke behandeling door *De Persgroep* sinds diverse jaren. De bedrijfseconomische integratie in *De Persgroep Publishing*, de doorvoering van redactionele synergieën met *Het Laatste Nieuws* en *De Tijd* en de gedwongen verhuizing naar Kobbegem waren reeds belangrijke voortekenen dat Christian Van Thillo voor de krant maar een zeer minimalistische toekomst ziet weggelegd. Tot de verdamping erop volgt? Aan *De Morgen* zelf ligt het nochtans niet: de voorbije jaren ging de krant er qua oplage alleen maar op vooruit. Intussen staat Van Thillo op het punt in Nederland het *Algemeen Dagblad* over te nemen. Hoe cynisch kan een uitgever zijn?

Cijferaars

Vlaamse mediabazen laten zich er graag op aanspreken dat ze nog echte uitgevers zijn, en geen kille cijferaars. Daar viel de voorbije maand bij sommigen niet veel van te merken. Luc Missorten, de nieuwe ceo van *Corelio*, deed zijn reputatie van pure zakelijk manager alle eer aan. *Corelio* heeft niet enkel te kampen met structurele en conjuncturele problemen eigen aan de mediasector, zeggen insiders, het zit bovendien met een persoonlijk probleem in de vorm van haar nieuwe ceo. Maar ook Christian Van Thillo, tegelijk eigenaar en manager van *De Persgroep*, laat zich tegenwoordig allerminst van zijn mooiste kant zien. Meer dan ooit wordt duidelijk dat voor sommige uitgevers financieel rendement allesbepalend is, en kwaliteit of pluralisme hoogstens meegenomen zijn. Het is in die context dat de VVJ richting Vlaamse overheid is getrokken met de vraag zich het lot van de perssector aan te trekken. Een onderhoud met de Vlaamse minister-president Kris Peeters (CD&V), begin december, stemde alvast hoopvol. Ook andere politici toonden zich intussen aangesproken: Dany Vandenbossche (SPA), Jos Stassen (Groen) en Carl Decaluwé (CD&V) onder meer. Zij delen de visie dat een krant - meer dan een auto bijvoorbeeld - een democratisch en cultureel surplus inhoudt, wat bijzondere aandacht verantwoordt. In een Staten-generaal, begin 2009, wil de Vlaamse overheid concreet nagaan wat ze voor de mediasector-in-recessie kan doen.

PERSFOTOGRAFIE BIJ CORELIO: KRONIEK VAN EEN AANGEKONDIGDE DOOD

Johan Van Cutsem

Dinsdag 2 december, 19u11

Bij alle schrijvende medewerkers van *Het Nieuwsblad* komt een mailtje toe. Daarin stelt de hoofdredactie dat ze heeft beslist de aanlevering van algemeen regionaal nieuws te herzien en dit met ingang van 1 januari 2009. Dat is blijkbaar goed nieuws want even verder schrijft Peter Vandermeersch: "Met digitale fotoestellen beeldmateriaal versturen via internet is voor iedereen haalbaar en basistechnieken voor fotografie zijn voor iedereen toegankelijk. Door deze nieuwe werkwijze kan de freelancemedewerker zijn vergoeding verhogen: voor een publicatie van een foto op een regionale pagina wordt 16 euro betaald."

Dinsdag 2 december, 19u52

Blijkbaar daagt het bij de hoofdredactie dat ze misschien toch ook de fotografen moet verwittigen. Een aantal fotografen wordt telefonisch op de hoogte gebracht, de anderen moeten het stellen met een aangepaste mail. De denigerende zinsnede die hoger is aangehaald, wordt geschrapt en vervangen door: "De hoofdredactie van *Het Nieuwsblad* begrijpt dat voor de betrokkenen een moeilijke tijd aanbreekt, maar de marktomstandigheden dwingen om nu te handelen". Vandermeersch heeft het in zijn mail aan de fotografen tot slot nog over "investeren in productverbetering" (sic!).

De schrijvende medewerkers hebben in hun mail recht op dubbel zoveel tekst en uitleg. Een paar letterlijke citaten: "We rekenen op de schrijvende medewerker om voor beeldmateriaal te zorgen bij artikels"; "Sommigen zullen moeten investeren in een digitaal fotoestel. Weet dat deze investering zich op korte termijn terugverdient. Bijvoorbeeld een Nikon S560 (richtprijs 199 euro) is geschikt."; "Er worden vanaf februari bondige infosessies georganiseerd waarbij de medewerkers zeer concrete tips worden aangereikt om de beeldkwaliteit te garanderen."

Dinsdag 9 december, 9u

Tientallen fotografen en schrijvende freelancers van *Het Nieuwsblad* leggen uit protest tegen de maatregel het werk neer. Sommige edities liggen volledig stil. Na sterke druk vanuit Groot-Bijgaarden – soms gaat het om onverholven bedreigingen – wordt het werk 's avonds gedeeltelijk hervat.

Dinsdag 9 december, 17u30

Een twintigtal fotografen, werkzaam voor verschillende dagbladen en agentschappen, vat post aan het kabinet van minister-president Kris Peeters. Peeters wordt honderduit gefotografeerd als hij een delegatie van VVJ en mediavakbonden ontvangt. De Vlaamse premier trekt ruim anderhalf uur uit voor het gesprek en zegt dat als de kwaliteit in het gedrang komt, we aan hem een bondgenoot hebben. Ook de mogelijke uitbreiding van het

(Foto Belga / Didier Jouret)

kunstenaarsstatuut naar freelancefotografen wordt aangekaart. Peeters kondigt nog aan op zeer korte termijn met alle betrokkenen aan tafel te gaan zitten omtrent de toekomst van de Vlaamse pers.

Woensdag 10 december, 20u

De freelancefotografen van Corelio verzamelen in Drogenen en bespreken de situatie. Er wordt besloten Corelio om een geste te vragen: drie maanden uitstel van de dramatische beslissing. Het beoogde uitstel moet enerzijds het initiatief van Kris Peeters alle kansen geven en anderzijds de getroffen fotografen toelaten andere afnemers te zoeken of zich te heroriënteren.

Later op de avond beginnen ze met het aanschrijven van lokale besturen. Hen wordt gevraagd hun bezorgdheid om het evidente verlies aan kwaliteit van de regionale (foto)verslaggeving te willen uiten.

Vrijdag 12 december, 10u

Een uitgebreide delegatie ontmoet Toon van den Meijdenberg, financieel manager van *Het Nieuwsblad* en *De Standaard*, uit haar ongenoegen en vraagt om een bevestiging van de huidige situatie tot eind maart. Van den Meijdenberg schermt met passages uit het freelancecontract dat elke Coreliofotograaf moet tekenen, en stelt dat het contract niet opgezegd wordt waardoor er geen sprake kan zijn van enige opzeggingstermijn of dito vergoeding. Hij voegt daar fijntjes aan toe dat het contract ook nooit enige werkvolume heeft gegarandeerd.

Uit het gesprek blijkt duidelijk dat Corelio de regiofotografen koudweg wil dumpen, tenzij ze bereid zijn aan dezelfde voorwaarden (16 euro in plaats van de huidige 31,40 euro per foto) te werken als de schrijvende medewerkers en bovendien bereid zijn zelf stukjes te schrijven bij hun foto's. Van den Meijdenberg belooft na het weekend uitsluitstel te geven over het gevraagde uitstel.

Maandag 15 december, 17u30

Corelio laat weten dat alle plannen onverminderd doorgevoerd worden en dat er geen enkel uitstel mogelijk is. De freelancefotografen sturen uit protest halve foto's in, ter waarde van 16 euro. De andere helft van de foto's volgt een uur later. Ze tonen daarmee aan dat een halvering van de prijs een halvering van de kwaliteit betekent.

Dinsdag 16 december, 9u30

De fotografen starten via www.ipetitions.com/petition/reddepers een internetpetitie op.

Vrijdag 19 december, 8u30

De petitie is een succes. Meer dan 1500 handtekeningen zijn verzameld en honderden steunbetuigingen genoteerd. Lezers, journalisten en politici drukken hun bezorgdheid om het verlies van kwaliteit uit.

Door de deadline van *De Journalist* eindigt hier voorlopig deze kroniek.

In de komende weken plannen de freelancefotografen hoe dan ook nog diverse acties. Zoveel mogelijk lezers en adverteerders van *Het Nieuwsblad* zullen worden geïnformeerd over de nefaste gevolgen van hun 'ontslag'.

Er wordt een stevig dossier voorbereid tegen de rondetafel van eind januari. Alle mistoestanden worden in kaart gebracht en er wordt bekeken in welke mate een eventuele herinvoering van het vestigingsattest voor fotograaf soelaas kan brengen voor een zwaar getroffen sector.

De petitie loopt verder.

Mediaplatform

VVJ – vakbonden Vlaamse mediahuizen

VRT – VMMA – Corelio – De Persgroep – Concentra
Roularta – Sanoma - ...

Oproep aan alle journalisten en mediawerkers

meeting

donderdag 8 januari 2009, 14u
KVS Arduinkaai 9, Brussel

De aankondigingen van collectieve ontslagen en het dumpen van vele freelancers zijn hard aangekomen op de werkvloeren van de Vlaamse mediahuizen. Zowat iedereen betwijfelt of deze snoeiharde en asociale ingrepen nodig zijn om een mogelijk conjunctureel probleem aan te pakken. Intussen zijn de plannen van de mediabazen ronduit nefast voor de kwaliteit van het nieuws. Journalisten (redacteuren en fotojournalisten, loontrekkenden en freelancers), bedienden en arbeiders in de mediasector blazen daarom verzamelen op 8 januari in Brussel, om collectief en solidair hun bekommernis uit te drukken...

VOOR EEN OVERWOGEN EN RESPECTVOLLE AANPAK VAN DE CRISIS IN DE MEDIASECTOR

VOOR HET BEHOUD VAN DE KWALITEIT VAN HET NIEUWS

- Vrijwaring en verbetering van de kwaliteit van het nieuws
- Behoud van de werkgelegenheid in de mediahuizen
- Intrekking van de aangekondigde collectieve ontslagen
- Respect voor freelancers
- Respect voor beeldjournalisten (persfotografen en cameramen)
- Stop het dumpen van oudere medewerkers
- Eerlijke evaluaties
- Maximale bijscholings- en reconversiemogelijkheden
- Geen enkele verdere toename van de werkdruk
- Degelijke vergoedingen
- Autonomie voor redacties

Wanneer?

Donderdag 8 januari 2009 – 14 uur (tot 16u)

Waar?

KVS (BOX), Arduinkaai 9, 1000 Brussel
Vlakbij de kleine ring ter hoogte van de Antwerpse Poort
Halte (metro/bus/tram) IJzer

“We zijn collega’s die werken voor concurrerende kranten.”

Wat is een collectief ontslag ?

Wanneer een bedrijf in de loop van 60 dagen een bepaald percentage van het personeel wil ontslaan, dan is er sprake van een collectief ontslag. In kleinere bedrijven ligt dat aantal op minstens 10. Dat is het geval bij *De Morgen*, waar een kwart van het personeel moet gaan. In grotere bedrijven gaat het om minstens 30 mensen die men wil ontslaan. Bij *Corelio* bijvoorbeeld ligt het cijfer op 60.

Bij een collectief ontslag gelden de regels die van toepassing zijn bij elk ontslag. Maar daar komen twee specifieke maatregelen bij. Om te beginnen moet de werkgever de personeelsvertegenwoordiging maximaal informeren over de noodzaak van het collectief ontslag. In het verlengde hiervan heeft de personeelsdelegatie recht op een uitvoerig overleg over gevolgen en alternatieven. Tegenvoorstellen moeten daarbij alle kansen krijgen. Overleg moet er ook zijn over de mogelijkheden om het leed van de ontslagen werknemers te verzachten, wat dan resulteert in een sociaal begeleidingsplan.

Een tweede extra maatregel is dat wie ontslagen wordt in een collectieve procedure, in principe gedurende vier maanden aanspraak kan maken op een specifieke vergoeding. Die belooft in grote lijnen de helft van het verschil tussen het nieuwe inkomen en de wedde die men had tot aan het ontslag.

Welke rechten hebben freelancers die aan de kant worden gezet ?

Ook freelancers, zeker wanneer ze met een raamovereenkomst werken, hebben rechten wanneer hun opdrachtgever de samenwerking stopt. Zo bepaalt rechtspraak dat minstens twee maand 'opzegging' moet worden gegeven aan zelfstandige journalisten die worden bedankt. Dat is en blijft

schandelijk weinig, zeker voor journalisten die vele jaren lang - vaak ook exclusief - voor een krant hebben gewerkt (zie *pagina 6*). De VVJ wil met alle slachtoffers van de huidige saneringen onderzoeken of geen nieuwe gerechtelijke precedentes kunnen worden gecreëerd in het voordeel van de zelfstandige journalisten.

Welke rol kan de politieke overheid spelen ?

De VVJ is - zoals de Vlaamse uitgevers - niet onmiddellijk vragende partij voor een verhoging van de perssteun aan de mediabedrijven. De perssector wordt vandaag trouwens reeds enigszins bediend met BTW-vrijstellingen, lage posttarieven, Vlaamse subsidies voor opleidingsinitiatieven en het project *Krant in de Klas* (telkens 1 miljoen euro) en Vlaamse overheidsadvertenties (voor nog eens 2 miljoen euro).

Waar de VVJ wel blijft op aandringen, is dat al deze overheidssteun strikt wordt gekoppeld aan een reeks voorwaarden die garant staan voor kwaliteitsjournalistiek. Zoals in de Franse Gemeenschap het geval is, kan de perssteun gekoppeld worden aan het aantal vaste beroepsjournalisten op de redactie. Andere voorwaarden voor toekenning kunnen zijn dat er gewerkt wordt met standaardcontracten (inclusief minimumvergoedingen) voor freelancers en met redactiestatuten die de onafhankelijkheid van de redactie vrijwaren.

De VVJ ijvert daarnaast voor wettelijke ingrepen die rechtstreeks de positie van journalisten kunnen verbeteren. Een loonlastenverlaging voor de arbeidsintensieve sector die de media zijn (cfr. Karl Van den Broeck in *Knack*) valt zeker te overwegen. Specifiek voor freelancers zou de uitbreiding van het kunstenaarsstatuut naar journalisten een stap in de goede richting zijn. Kunstenaars worden voor hun sociale zekerheid (bijdragen en rechten) wettelijk vermoed werknemers te zijn, wat hen een veel betere sociale bescherming verleent.

Ethisch managen in de mediasector

"Wat mediaproducten zo bijzonder maakt, is dat hun inhoud ook een maatschappelijke lading heeft. Content die het publiek informeert, die bijdraagt aan de instandhouding van de democratie, die een spiegel is van een samenleving met een eigen identiteit. Mediaproducten zijn daarom behalve economische producten ook culturele producten."

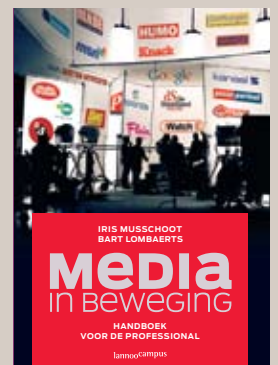
Het is vanuit dat perspectief dat Iris Musschoot en Bart Lombaerts, respectievelijk mediadocente aan de Erasmushogeschool en hoofdredacteur van het vakblad *Media Marketing*, het handboek *Media in Beweging* hebben geschreven. Met hun werk willen de auteurs in de eerste plaats mediamanagers bedienen, laat dat duidelijk zijn. Hun vertrekpunt is de marktomgeving waarin media zich bewegen. Vanuit die realiteit bieden Musschoot en Lombaerts zowel theoretische als heel concrete informatie over hoe media zowel strategisch als tactisch kunnen worden vermarkt. Hoe kun je mediamerken en mediacontent het best managen? Hoe haal je het maximum uit reclameruimte? En op welke bijzonderheden let je best bij het commercialiseren en het managen van een nieuwsaanbod?

Maar de auteurs overstijgen dat louter bedrijfseconomische discours ook, en besteden geregeld aandacht aan de

democratische en culturele eigenheid van media, om daar meteen ook gepaste vaststellingen aan te koppelen op managementniveau. Zo wordt de specifieke rol van de overheid in het mediabeleid belicht, en is er ook bijzondere aandacht voor de journalistieke bekommernissen van kwaliteit en onafhankelijkheid.

Enige bezorgdheid is Musschoot en Lombaerts in dat verband trouwens niet vreemd. "Er zijn elementen die aantonen dat de rol van de media als waakhond van de democratie aan het verkrummen is", schrijven ze. "Vooral radio en tv, maar ook de kranten, staan onder druk door de toenemende concurrentie. Het is balanceren op een dun koord. Waar ligt de limiet van het marktgerichte werken?" (PD)

*Iris Musschoot & Bart Lombaerts
Media in Beweging - Handboek
voor de professional
Lannoo campus*

HIERARCHIE VERSUS BABELCULTUUR

Bram Peeters

Zes Vlamingen en zes Nederlanders werkten eind dit jaar twee maanden bij de bureaus in het kader van de 6de Vlaams-Nederlandse Journalistenuitwisseling (VNJU). Veel gehoorde conclusie: waar in België het overleg ontbreekt, wordt er in Nederland wel erg veel gebabbeld.

“De eerste redactievergadering was schrikken voor mij. Er werd zoveel overlegd dat ik me afvroeg wanneer ze nou eens gingen werken.” Voor de Vlaamse freelance journalist Chris Michel waren de twee maanden op de NOS-redactie in Den Haag een openbaring. “Er was continu overleg, waarbij verschillende discussies vaak op precies dezelfde manier eindigden. Tegelijkertijd sprak de openheid en de professionaliteit me erg aan.”

Ook de Vlaamse freelance journalist en fotograaf Bart Goossens was bij tijdschrift *Autoweek* aangenaam verrast door de open cultuur. “Je kunt je ideeën spuien zonder meteen afgeschoten te worden. In Vlaanderen zou ik niet snel op een redactie willen werken, juist omdat al het overleg daar binnenskamers, buiten de journalist om, gebeurt. Ik vind de open overlegcultuur van Nederland erg prettig.”

Dat overleg in Nederland gaat blijkbaar ook gepaard met een bepaald volume. Want voor de Nederlanders was de rust op de verschillende Vlaamse redacties verbluffend. “Het was er dood- en doodstil”, riep een Nederlandse deelnemer verbaasd uit.

Maar ook op de redactievergadering gaat het er rustig toe, merkte NOS-buitenlandredacteur Tim de Wit bij het VRT-journaal. “Die vergaderingen zijn eerder formaliteiten. De eindredacteur deelt de onderwerpen mee en geeft aan wie wat gaat doen. Hoe het moet worden aangepakt, daar is geen inhoudelijke discussie over.”

Jan van Dam van VRT-radio zat twee maanden bij de buitenlandredactie van de NOS. Hij keek op van de planmatige aanpak. “Als Vlaams journalist kun je alleen maar jaloers zijn als je ziet hoe er in Hilversum gepland wordt en hoe alles nog minstens één keer door iemand anders wordt nagelezen. Domme fouten komen daardoor echt minder voor. Maar soms had ik het gevoel dat het organiseren en structureren zijn doel voorbij schoot. Door de strak geregisseerde voorproducties lijken verslagen van correspondenten soms toneelstukjes zonder echte mooie uitschieters.”

Wat de Nederlanders tevens opviel in Vlaanderen, is de toegankelijkheid van de politici. Het mobiele nummer van een

minister heb je al snel te pakken. De afstand in Nederland lijkt groter, met gevolgen voor de journalistiek, vindt Chris Michel. “In België hebben heel wat politieke journalisten rechtstreeks contact met ministers en top politici, terwijl in Nederland de pers veeleer met voorlichters spreekt. Een nadeel daarvan is dat de informatie soms wat trager doorstroomt. Een Nederlandse minister kan zich afschermen

De deelnemers aan de 6de Vlaams-Nederlandse Journalisten Uitwisseling tijdens de afsluitdag op 28 november. (Foto Bart Goossens)

wanneer het hem of haar goed uitkomt, ook op cruciale momenten.”

Het Belgische systeem is daarentegen dikwijls een gevaar voor de objectiviteit, meent Michel. “De banden tussen politici en journalisten worden soms veel te persoonlijk. Zo gaan er Vlaamse topcommentatoren met vakantie op het landgoed in Toscane van ex-premier Guy Verhofstadt. Soortgelijke verhalen zijn algemeen bekend, maar bijna geen enkel persmedium maakt er melding van. Dat zijn toestanden die ik in Nederland niet mogelijk acht.”

De Vlaams-Nederlandse Journalistenuitwisseling is een initiatief van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Internationaal Vlaanderen, en wordt ook door de Vlaamse Overheid gefinancierd. De VVJ staat in voor de praktische organisatie van de uitwisseling aan Vlaamse kant.

VVF LAUWERT BALTHAZAR, BROSENS, AUWERA EN WUYTACK

Lukas De Vos

Voorzitter Vlaamse Vereniging van de Filmkritiek (VVF)

Antwerpen heeft een lange traditie van alternatieve filmfestivals. Die begonnen in de Roma, lang voor de sluiting van deze onvolprezen art déco zalen. De snelle commercialisering van het filmwezen, de concentratie van de zalen, de monopolisering van het aanbod, en de politieke afgang van 't Stad zetten een bruusk punt achter die activiteiten. Zeven jaar geleden werd het Antwerps Filmfestival opnieuw, bescheiden, op gang getrokken. Zonder al te grote namen, eerst met medewerking van de UGC-groep en de Cartoon's, en met een inbreng van het IPV en de beroepsbond van filmjournalisten VVF. Het festival, dat enkele jaren gelden is omgedoopt tot 'Perspektief', is naar zijn oude wortels teruggekeerd: naar de Roma in Borgerhout. Het heeft vooral belangstelling voor de filmproducties uit de Lage Landen, en voor minder in het oog springende landen. En het is zichzelf trouw gebleven, door resoluut te kiezen voor een niet-commerciële aanpak. Dit jaar liep het festival van 21 tot 28 november.

In die zeven jaar zijn ook enkele prijzen versmolten: de Prijs van de Sociale Film bleef behouden, en ging dit jaar naar een productie van eigen bodem, *Ben X* van Nick Balthazar. Merkwaardig genoeg de eerste binnenlandse bekroning voor de internationaal gelauwerde film. Ook de openingsfilm was van de hand van een Vlaming: Peter Brosens maakte met *Khadak (De Blauwe Sjaal)* een parabel over de ondergang van het nomadenleven in zijn tweede vaderland, Mongolië. Andere onderscheidingen waren er dit jaar voor Fernand Auwera en Fabio Wuytack. Auwera kreeg de Prijs van Verdienste van de VVF, de Gulden Mira. Hij volgt Jacqueline Pierreux en Robbe De Hert op. De nu 79-jarige Auwera is niet alleen een begaafde auteur, maar ook een ondergewaardeerd

scenarist, die onder meer tekende voor *De Witte* van Claes, *Gaston's War*, *Elias of het Gevecht met de Nachtegalen* van Gilliams, *Lijmen/Het Been* van Elsschot, en *De Ooggetuige*. In mijn laudatio vatte ik zijn verdienste zo samen: "Auwera is vooral een bescheiden, te bescheiden werker uit de tweede lijn, te teruggetrokken om zich in de voorlinie te bewegen, maar onmisbaar als drager van de onrust die maatschappelijke omwentelingen mogelijk maakt. Ook in de film beoefent hij die teruggetrokken positie. Het liefst bewerkt hij anderen teksten voor de film, zo zal de filmwereld hem ook nadrukkelijk herinneren. De grens tussen literatuur en film is er een van afschaven, schetsen, reduceren. Dat heeft Auwera met verve beoefend."

De erepenning voor Aanstormend Talent werd toegekend aan Fabio Wuytack, die internationaal indruk maakte met zijn eindejaarswerk *Made in Italy*, de overtuigende anti-oorlogsaanklacht *Two Hands*, en nu met het liefderijke epos *Persona non grata* over zijn vader, Frans Wuytack, ex-revolutionair priester, vredesmilitant, beeldhouwer. En vader. Fabio Wuytack kwam speciaal over uit Amsterdam, waar zijn film geselecteerd was voor het Festival van de Documentaire Film, om zijn prijs in ontvangst te nemen. Het was met plezier en warmte dat ik hem mocht zeggen: "Brosens en Wuytack hebben er hun waarmerk van gemaakt, om op eigenzinnige, getalenteerde wijze de Vlaamse film uit zijn dorpshengsels te tillen. Ze hebben een beeldspraak ontwikkeld die universeel aanslaat, begrijpelijk is, en discussie uitlokt. Een groter compliment kun je ze niet geven. En daarom is de prijs voor Fabio Wuytack als aanstormend talent nog net op tijd. Straks is hij immers al een gevestigde waarde."

SCHEEF BEKEKEN

"Terwijl bij *De Morgen* een kwart van het personeel wordt ontslagen, rondt eigenaar Christian Van Thillo de overname van het *Algemeen Dagblad* in Nederland af. Hij verdient met zoveel flair geld dat hij er alom bewondering voor oogst."

Karel Verhoeven in *De Standaard* van 13 december 2008

"Op radio en tv vertellen hoofdredacteuren van Corelio en De Persgroep een verhaal van nijpende recessie en drastische terugloop van de advertenties. We zullen hetzelfde kwaliteitsproduct moeten aanbieden tegen een lagere kostprijs, zeggen ze. In werkelijkheid zullen die mensen met minder journalisten ook minder zorgvuldig nagetrokken nieuws, naast non-nieuws en light e-nieuws aanbieden. En tegelijk, door middel van verwennerijtjes uit het rijke assortiment van de marketingafdeling, veel lezers lokken. Zou ons product het ook met wat minder marke-

teers kunnen stellen? Kwestie van een nieuwspakket over te houden en geen lege doos."

Jan Braet in *Knack* van 10 december 2008

"Een krant is geen product als een auto die van de band rolt. Een krant is een belangrijk element in een democratische samenleving, omdat de informatie die burgers nodig hebben voor een groot deel van kranten komt."

Vlaams minister-president Kris Peeters (CD&V) in *De Morgen* van 13 december 2008

"Ik denk dat de economische crisis, die de uitgevers nu aanhalen als reden voor de herstructureringen, louter dienen als excuus voor een grondige hertekening van de redacties. En plan dat al langer op tafel lag. Ik vraag me af waarom de uitgevers de conjunctuur niet uitzweten."

Mediaprofessor Karin Raeymaeckers (UGent) in *De Tijd* van 11 december 2008

"Journalisten moeten zich bewust zijn en blijven van hun verantwoordelijkheid. Want jullie hebben in het hele politieke en maatschappelijke proces – en nu gebruik ik een woord dat voor velen onder u taboe is – MACHT. De macht om zaken op de agenda te houden of ze te weren. De macht om in te zoomen op de principes of op de dagdagelijkse realiteit. De macht te focussen op wat doorgaans 'de mensen' genoemd wordt of op die andere diersoort, 'de politici'."

Minister van Buitenlandse Zaken Karel De Gucht (Open-VLD) op 20 november 2008 op de Koning Boudewijn Stichting naar aanleiding van 5 jaar beurzen voor journalisten

Verslag van de VVOJ-conferentie voor Europese onderzoeksjournalistiek 'KWALITEITSJOURNALISTIEK ZORGT VOOR EEN EIGEN SMOEL'

Katrien Bruyland

Welk toneel is geschikter voor een conferentie over Europese onderzoeksjournalistiek dan Brussel? Op 21 en 22 november zakten 310 journalisten uit twintig landen af naar het hart van Europa voor twee dagen van panelsessies en workshops. Hun doel: kennis maken met het werk van collega's, stelen met ogen en oren en nadenken over hoe we onze job behoorlijk kunnen blijven doen.

Starten in mineur, het is eens iets anders. Siim Kallas, Europees commissaris voor Administratieve Zaken, Audit en Fraudebestrijding, is een vriendelijk ogende Est. Hij had naar verluidt wat te vertellen over de openbaarheid van bestuur van de EU-instellingen.

Toen hij als eerste spreker aantrad, had Kallas niets om over te klagen: de zaal van het Marriott-hotel vol journalisten die hun eerste koffie op hadden, de microfoon opgewarmd door VVOJ-voorzitter Margo Smit. Blijft de vraag wat er op het spiekbrieffje van de man stond. Niemand herinnerde zich na de toespraak wat de goedlachse Balt precies had verteld. Tijdens het Europese betoeg zweeg de waakhond van de democratie, handtam. Hij zat erbij, zuchtte en deed alsof hij luisterde. Journalisten zijn beleefde mensen.

"Wij dachten dat Kallas als commissaris die rond transparantie werkt geknipt was om journalisten te vertellen hoe ze het best toegang krijgen tot informatie over de Europese instellingen", meent Ides Debruyne, directeur van het Fonds Pascal Decroos, een van de stichters van de VVOJ en tevens uittredend VVOJ-bestuurslid verantwoordelijk voor het programma. "Zijn enige boodschap klonk: 'Alles staat on line.' Driehonderd journalisten verenigen in Brussel, Kallas mag een pleidooi houden voor Europa maar mist die kans door zich niet voor te bereiden. Onbegrijpelijk en tragisch."

Terug naar het terrein

Als zelfs Europa niet weet hoe Europa te verkopen, hoe moeten journalisten het dan weten? Niemand beter geplaatst om het ons te vertellen dan Geert Mak. Door de overdracht van regionale bevoegdheden versterkt de greep van Europa op het leven van de burger met de dag. Hoewel de Europese machtsniveaus hoog boven onze hoofden uittorenen, mag dat voor journalisten geen reden zijn om niet in Europa te duiken. Mak is het levende bewijs dat je Europa smakelijk kunt serveren door kind aan huis te worden bij de instellingen. Maar we moeten dringend af van de gortdroge institutionele benadering die de berichtgeving over de EU grijs kleurt. "Europa staat voor te veel instellingen en te weinig menselijke gezichten", vond Mak, die betoogde dat journalisten terug moeten naar waar ze horen: op het terrein. Dringend dus gaan praten met boeren op een Franse markt. Meer dan de helft van de kaas ligt er illegaal omdat Europa meent dat de producten niet voldoen aan de regels voor wat Europees gezond heet te zijn.

Bij de laatste keynote speech werd een kanon op de zaal gericht. De derde spreker zei luidop wat elke journalist weet, op een manier die niemand hem nadoet. "Ze hebben onze tijd afgenomen", zei Nick Davies over mediamanagers en eigenaars van mediaconcerns. "Als je koelkasten maakt, is productietijd inkorten misschien een goede zaak omdat je er goedkoper door produceert. Maar wij hebben tijd nodig om ons werk behoorlijk te kunnen doen." Davies' analyse over de wetten van de nieuwsmarkt en de hedendaagse nieuws-

garing was wervelend en shockerend *to the point*. Haarfijn legde hij de interne en externe krachten bloot die resulteren in wat hij *Flat Earth News* noemt. De reacties waren zodanig unaniem positief dat we Davies in dit nummer van *De Journalist* uitgebreid aan het woord laten (zie pagina's 12-13).

"Davies bevestigt het gevoel waar elke journalist mee zit", meent Ides Debruyne. "Journalisten willen niet liever dan hun job te doen zoals het hoort. De *goesting* en de kennis zijn er. Als ze in het vak stappen, hebben ze ook de drive maar ze lopen vast omdat het systeem niet langer investeert in journalistieke meerwaarde. Ik heb het dan niet eens over onderzoeksjournalistiek, maar gewoon journalistiek volgens de regels van de kunst. Het

verklaart waarom kranten steeds meer op mekaar beginnen te lijken. Door het gebrek aan ademruimte kun je niet alleen als journalist je werk niet meer naar behoren doen, het zorgt ook voor veel frustratie. Davies inspireerde en zette de toon voor een tweedaagse conferentie waar iedereen zin in had."

Wobbing, webscraping en source mapping

Kiezen is delen, zo bleek uit een blik op het aanbod van meer dan vijftig panelsessies en CAR-workshops (*Computer Assisted Reporting*) van de conferentie. Wie de Amerikaanse wetenschapsjournalist Peter Aldhous wou horen tijdens *Investigating scientific integrity*, miste *How can journalists benefit from time management and stress reduction* van Marleen Teugels en Elke van Hoof. De bevindingen van dat Vlaamse onderzoek worden binnenkort in *De Journalist* gepubliceerd. Wie *In bath with islam* wou, miste Loretta Napoleoni en *The dark side of European cash flow*. Journalisten die *How to be creative part 1* volgden, werden ook verwacht in het tweede deel. Niet dat het een excuus was om niet te leren wat 'wobbing' is, een onderwerp waaraan niet minder dan zes sessies waren gewijd.

Mocht er een trofee zijn voor de drukst bijgewoonde CAR-sessie, gaat die dit jaar naar Paul Myers. De BBC-journalist wordt naar eigen zeggen door zijn werkgever geregeld "uitgeleend" om journalisten overal ter wereld de mogelijkheden van online research te leren uitbuiten. Met dertig jaar ervaring als informatie-expert, is de pionier van CAR voor

Conferentieverslag

Nick Davies over Flat Earth News en de toekomst van de journalistiek

'IEDER VAN ONS KAN NOG VECHTEN'

Katrien Bruyland

De journalistieke praktijk veranderde op dertig jaar tijd zodanig dat Nick Davies er zijn boek *Flat Earth News* aan wijdde. "We krijgen geen tijd meer om ons werk goed te doen." Op de plenaire sessie van de VVOJ-conferentie in Brussel zei Davis luidop wat elke journalist weet. *Time's up* en was alles nog niet gezegd? Nick Davies gijzelde de zaal, onder luid applaus van meer dan driehonderd collega's.

"Media-eigenaars en hun managers, en tot mijn spijt zelfs sommige journalisten, proberen ons wijs te maken dat de kwaliteit van wat we brengen onveranderd blijft. Hoeveel journalisten men ook ontslaat, hoe erg de budgetten ook krimpen. Ik ga vandaag zeuren over leugens, vervormingen en propaganda in het nieuws. Maar de financiële en commerciële belangen die ons werk rechtstreeks en onrechtstreeks beïnvloeden, zijn een veel grotere zorg. Eén vraag is belangrijk, of we het nu hebben over de toekomst van de industrie, die van journalisten op redacties of die van freelancers. Hoe helpen we de journalistiek overleven? Ik vind het heel erg dat we die vraag moeten stellen. Maar men laat ons geen keuze."

"Kent u het verhaal over dat weeshuis op het eiland Jersey? Negen maanden vertelde de Britse pers dat er kinderen waren gemarteld, vermoord en begraven lagen. Al die tijd zocht de politie naar lichamen. Elke journalist die er zijn hoofd bij had, zag dat er interne tegenstellingen aan dat verhaal zaten. In februari zei ik op een openbare informatiesessie: 'Mijn vinger er af als deze verhalen waar zijn.' Gelukkig voor mijn vinger bevestigde de politie tien dagen geleden: 'Er zijn geen lichamen, geen martelkamers. Sorry.' Dat was niet de fout van de politie. Het was de onze. Als iets niet klopt aan een verhaal, sta je stil en denk je na. Misschien is er een verklaring en klopt het toch. Maar misschien ook niet. Als niemand nog nadenkt of checkt krijg je *Flat Earth News*. Verhalen die iedereen gelooft terwijl ze niet kloppen."

Sprekende cijfers

"De subsidies die ik ontving voor de research van mijn boek gaf ik voor onderzoek aan de universiteit van Cardiff. Het eerste wat de academici deden was nationale kranten en koppen van journalisten tellen van 1985 tot 2005 en de evolutie optekenen. Vervolgens vroeg ik ze iets heel erg saai: 'Meet de fysieke krantenruimte die journalisten in die twintig jaar vulden.' De conclusie was dat de gemiddelde dagbladjournalist vandaag gemiddeld drie keer zoveel krantenruimte volschrijft als hij in 1985 deed."

"Toen de grote nieuwsconcerns nieuwsbedrijf na nieuwsbedrijf begonnen over te nemen, veranderde de logica op de redactievloer. 'Kosten besparen? Laten we wat journalisten ontslaan. Onze inkomsten verhogen? We steken wat bijlagen bij de kranten.' Dezelfde trend bij radio en televisie: minder mensen die meer journalistiek produceren. Een journalist had in 2005 nog een derde van de tijd die hij twintig jaar eerder aan een artikel kon besteden. Wie onze tijd afneemt, neemt ons belangrijkste werkinstrument af. Minder tijd betekent dat we niet meer

in staat zijn onze job te doen zoals het hoort. Ik vroeg de onderzoekers in Cardiff ook twee recente *snapshots* te maken van telkens een week nieuwsproductie in de vier kwaliteitskranten en één invloedrijke tabloid. Die tweeduizend nieuwsverhalen werden vervolgens gecontroleerd op inhoudelijk bewijs dat ze gecheckt waren. Het is onze belangrijkste taak om als journalisten de waarheid te vertellen, en dus nieuws te checken om juist van fout te onderscheiden. Juist? Hoeveel procent van de verhalen was gecheckt? Honderd procent? Nee, twaalf. Dat is wat de *bad guys* van de mediaconcerns met ons hebben gedaan. Het is statistisch bewezen: ze hebben onze tijd gestolen. En dus checken we niet meer."

De straat op?

"Een reporter trekt de straat op. De wereld in, op zoek naar zaken die interessant en belangrijk zijn om over te berichten. Hij stelt vragen, checkt een verhaal. Haha. En brengt het daarna in de krant. Dat is ons werk. Toen ik de onderzoekers in Cardiff vroeg wat de oorsprong was van het ruwe materiaal voor die tweeduizend artikels, ontdekten ze dat twaalf procent van de artikels van de journalist zelf kwam. Toevallig dus weer twaalf procent. Tachtig procent van het ruwe materiaal dat aan de basis van nieuwsverhalen lag, kwam van de nieuwsagentschappen of de PR-industrie. Van acht procent was de oorsprong onduidelijk." "Elke journalist moet zich ervan bewust zijn dat zowel persagent-

Nick Davies: 'Terwijl het aantal journalisten gestaag afnam, is het aantal public relations-mensen ons al lang voorbijgestoken' (Foto Ali Behroozi / Diba Fotografie)

schappen als PR in essentie onbetrouwbare nieuwsbronnen zijn. Ik schiet niet op de journalisten die werken voor persbureaus, versta me niet verkeerd. Maar er zijn twee problemen met hoe ze werken. Ten eerste: met de beste wil van de wereld weten ze niet meer wat er gebeurt op het terrein. Vroeger beschikten we over een heel fijnmazig net van lokale medewerkers die nieuwsberichten stuurden over de lokale gemeenteraden, verhalen opvisten van politieagenten, leerkrachten of dorpsdokters. Toen de grote concerns op de proppen kwamen, sneuvelden budgetten en viel het informatienetwerk in puin. Achtduizend jobs gingen er lokaal verloren. Twintig jobs kwamen er in de plaats, in het nieuwe netwerk van de Press Association. Voor heel Groot-Brittannië."

"Hetzelfde is waar voor de rest van de wereld. De mate waarin we afhankelijk zijn van Reuters en AP voor internationale berichtgeving is beangstigend. Vooral als je weet dat van de 200 landen ter wereld er 80 zijn waar geen vertegenwoordiging is. Enkele van die landen? Canada en Saudi-Arabië. Een tweede probleem met nieuwsagentschappen is dat ze er niet zijn om ons de waarheid te vertellen. Het is hun job om een accuraat verslag te brengen. Als de eerste minister op een persconferentie zegt: "Irak zit vol massavernietigingswapens", is het de taak van het persbureau om een correct verslag te schrijven. Wie schrijft voor een persbureau wordt niet geacht hem kritische vragen voor de voeten te gooien en te onderzoeken of hij de waarheid spreekt. Het zal de persbureaus worst wezen of het de waarheid is. Geen probleem, zolang wij dat nieuws maar checken. En dat doen we dus in twaalf procent van de gevallen."

Klootzakken

"Dan is er nog de wonderse wereld van de public relations. Toen ik als lokaal correspondent begon te werken en ik schreef een verhaal over de politie, belde ik naar een politiecommissaris. Een stuk over een school? Even bellen naar de directeur. Intussen is zowel de centrale als lokale overheid, zijn alle publieke organisaties en private ondernemingen voor hun informatieverspreiding in handen van de PR-industrie. Terwijl het aantal journalisten gestaag afnam, is het aantal public relations-mensen ons al lang voorbijgestoken. En dat is belangrijk om weten. Want hoewel de meeste PR-mensen ons niet staalhard beliegen, zitten er echte klootzakken aan het uiteinde van dat PR-spectrum. Hill & Knowlton was lang het grootste PR-agentschap van de VS. Ze hebben een walgelijk parcours, opereren als de archetypische mediaversie van de prostituee: ze verkopen zich aan eender wie en doen eender wat zolang er maar voor betaald wordt. Op een dag zullen ze me misschien een proces aandoen omdat ik dit blijf zeggen, maar dan gaan jullie gewoon allemaal mee naar de rechtbank."

"Aan het uiteinde van het spectrum ligt PR, daar mag je zeker van zijn. Maar meestal, wanneer je de woordvoerder van de politie, of van een of andere overheidsdienst belt, wordt er niet gelogen. Dat hoeven ze ook niet. Ze kiezen gewoon zelf wat ze ons willen vertellen. En wij zitten op onze redacties, onderbehandeld en overwerkt. We checken verhalen niet, laat staan dat we erop uit trekken om verhalen op te graven. Keer op keer opnieuw krijgen we zo verhalen opgeleefd. Met de invalshoek

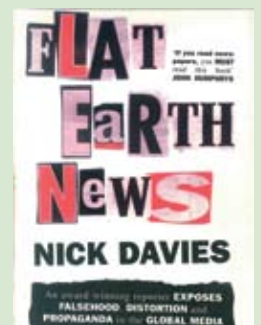
die zij kiezen, de quotes die zij selecteren en de foto's die ze voorzien."

Brandstapel

"Ongeveer vier maanden na de invasie in Irak bracht BBC-journalist Andrew Gilligan een verhaal waarin hij zei dat de Britse overheid met opzet de inhoud van geheime rapporten over massavernietigingswapens had verdraaid. Maar het publieke onderzoek oordeelde dat het verhaal van Andrew Gilligan ongefundeerd was en dat het zijn artikel was dat de waarheid vertekend voorstelde. Gilligan verloor zijn job en werd de hedendaagse versie van wat in de Middeleeuwen een heks werd genoemd. Hij kwam op de spreekwoordelijke brandstapel terecht. Nu kijken we terug en zien we al die journalisten die voor de BBC verhalen schreven over de massavernietigingswapens. Wapens waarvan bijna iedereen overtuigd was dat ze bestonden: in de aanloop van de invasie in Irak ging 86 procent van de BBC-nieuwsberichten ervan uit dat ze bestonden. En al die verhalen bleken ongefundeerd. Maar die journalisten verloren hun job niet. Ze werden ook niet aan de schandpaal genageld. Omdat hun verhalen afkomstig waren van de overheid."

"Kijk waar we zijn beland. Want 'we moeten snel zijn, we moeten op veilig spelen.' En dan loopt er op de redactie weer een nieuwsbericht binnen. Soms staat het er bijna in koelen van letters boven: 'Overduidelijk onwaar'. Of: 'Klopt, maar zo onbelangrijk.' En toch brengen we het. Omdat we weten dat de anderen het ook zullen doen. Waarom werken we op deze krankzinnige manier? De waarheid vertellen, onze stiel, is ongemerkt het slachtoffer geworden van commerciële belangen. Dat is het structurele probleem: we recycleren ongecheckt tweedehands materiaal van onbetrouwbare bronnen. Op het operationele niveau heeft dat commercialisme ervoor gezorgd dat we op een andere manier naar nieuws kijken, heeft het onze kijk op nieuws geïnfecteerd. Waardoor we bijna instinctief kiezen voor veilige en goedkope verhalen."

"Mijn boek gaat over de goede jaren, toen de mediaconcerns geld met tonnen verdienden en onze redacties plunderden. Het wordt nog veel erger. Want ze groeien uit tot octopussen. Maar het is nog niet voorbij. Ieder van ons kan nog vechten. Doorzetten op de redactie: 'Laat ons dit verhaal brengen, het is belangrijk. Geef ons tijd.' Durven zeggen: 'Zelfs al verkoopt het geen enkele krant, al kijkt of luistert niemand naar het programma, je moet het ons laten schrijven.' In Amerika is trouwens iets zeer interessants aan de hand met de financiering van onafhankelijke blogs. Geld komt er van onafhankelijke organisaties en van bemiddelde individuen. Misschien zijn het de kiemen van een alternatief model, op niet-commerciële leest geschoeid. Aan de muur van mijn bureau hangt een quote van Martha Gellhorn die in haar pensioen het wereldwijde veld van veteranen en jonge journalisten schouwde. Ze schreeuwde aan de zijlijn: *Never give up! Never give up!*"

Bio

Nick Davies werkt als freelance journalist voor The Guardian en is ook documentairemaker. Voor zijn journalistieke werk rond misdaad, drugs en armoede werd hij verkozen tot *Journalist of the Year*, *Reporter of the Year* en *Feature Writer of the Year*. *Flat Earth News* is zijn vijfde boek. Eerder schreef hij onder andere *White Lies*, over een racistische gerechtelijke flater in Texas en *Dark Heart*, over armoede in Groot-Brittannië. In 1999 won hij de eerste *Martha Gellhorn Prize for Journalism*. Honderden journalisten woonden zijn master classes over onderzoeksjournalistiek al bij.

Vervolg van pagina 11

veel journalisten een geheim wapen in de zoektocht naar wat ze niet vinden: informatie in het kader van hun journalistiek (onderzoeks)werk. Koudwatervrees overbodig voor wie deelnam aan de *Top Tools & Techniques*, want Myers begint altijd bij het begin. "Zet een precieze zoekterm altijd tussen aanhalingstekens als je zoekt via Google." De Brit waarschuwde voor zoekmachines binnen een site "omdat ze hun eigen agenda hebben" en adviseerde journalisten steeds een kijkje te nemen in de cache resultaten die Google voor elke websearch weergeeft. "Dat brengt immers verwijderde en andere dode informatie tot leven."

"Geef als zoekterm niet het onderwerp van je zoektocht in", vervolgt Myers. "Beeld je de woorden in die je wil vinden op de pagina's die je zoekt. De kans dat je op een site van neonazi's belandt door 'white supremacists' in te geven, is bijzonder klein." De workshop werd een inspirerende mix van online researchtechnieken, overgoten met een stevige scheut Britse humor. Myers leert zijn cursisten *Google syntax* schrijven en ontkent niet dat hij soms verandert in een journalistieke bloedhond. "Vooral als ik merk dat mensen moeite doen om zaken online te verbergen. Ik zoek tot ik het gevonden heb." Een site die opgezet lijkt ter ere van Martin Luther King kan je ontmaskeren als neonazistische propaganda door gebruik van essentiële zoektechnieken. Over het zwaardere geschut in zijn virtuele gereedschapskist wou Myers kwijt dat het gerief voor gevorderden is. Niet gebruiken thuis of op de redactie, dus. In een internetcafé kan het wel.

Basis of ballast ?

De vereiste voorkennis voor of de moeilijkheidsgraad van een CAR-sessie inschatten, bleek niet altijd eenvoudig. Sommige panelsessies werden dan weer voorgesteld onder een titel die de lading niet echt dekte. Belga-journalist Bart Vanderkelen woonde CAR-sessies over *Webscraping* en *Investigators Toolbox* bij. "Ik ga thuis mijn huiswerk doen en zal daarna wel zien welke zaken ik kan gebruiken op het werk. Ik zit op dat vlak met een dubbel gevoel. Hoewel ik over de conferentie een positief gevoel heb, vond ik de sessie over *web-scraping* veel te technisch. Ik denk niet dat iemand er iets heeft van begrepen. Welk voordeel haal je uit een dergelijke techniek als je er eerst zoveel tijd moet insteken?"

Stijn Verduyck, een van de zes VRT-journalisten op de conferentie, lustte na de plenaire sessie nog wat Geert Mak. Maar

dat viel tegen. "Ik verwachtte antwoorden die de titel van de sessie beloofde: 'Hoe verkoop je Europa?' Klimaatverandering is een van mijn thema's. Ik wilde graag horen hoe je in anderhalve minuut een aantrekkelijk nieuwsitem maakt over het Europese klimaatplan. Hoe je burgers aantoonde dat Europa ook op hun leven betrekking heeft. De sessie over wobbles was niet meer dan een bezoek aan de website, die ik al kende. Ik verwachtte praktische voorbeelden over de wet openbaarheid van bestuur in de verschillende landen en richtlijnen over wanneer wobbles interessant is. Mark Schapiro, een zeer bekwaam journalist op het vlak van klimaatverandering, had een uur nodig om te vertellen wat hij op vijf minuten kwijt kon. Ik had waarschijnlijk wat pech want de andere vijf VRT-journalisten waren in de wolken over hun sessies. Ik heb wel veel bijgeleerd tijdens *Stay tuned*, over RSS-feeds. Vroeger liep ik regelmatig mijn bookmarks af op zoek naar nieuws. Vanavond ga ik meteen een RSS-reader installeren zodat ik berichten rond gerichte zoektermen binnenkrijg in plaats van er te moeten naar zoeken."

"RSS feeds zijn handig om de informatie te structureren die op internet verspreid staat", vond ook Bart Biesemans, student aan de Masterclass Journalistiek van Erasmushogeschool. "Maar is één van de basisregels van de journalistiek niet dat het echte nieuws op straat te vinden valt?"

Dat Facebook of andere social networksites de beste weg zijn voor een journalist die bingende drinkende meisjes van veertien zoekt, is twijfelachtig. In vergelijking met de CAR-sessies, waar sprekers doorklikken van het ene goed voorbereide voorbeeld naar de volgende link, loopt online research niet altijd van een leien dakje. Kunnen CAR-workshops bedoeld zijn om journalisten nog verder aan een computer vast te klinken wanneer informatie sneller 'in het echte leven' te vinden valt?

"Niemand zegt dat een journalist moet weten wat webscraping is", antwoordt Ides Debruyne. "Maar in plaats van journalisten te ontslaan zou men op elke redactie beter een cel van experts creëren die research doen voor collega-journalisten. Managers hebben de mond vol van 'synergie' terwijl ze kansen als deze onbenut laten. Kwaliteitsjournalistiek zorgt voor een eigen smoel. Het is onbegrijpelijk dat de hoofden van mediabedrijven nog niet doorhebben dat het de enige manier wordt om nog een verschil te maken met media die uit dezelfde vaatjes tappen. En dat het binnenkort de enige reden is waarom mensen nog een krant kopen."

Europees commissaris Siim Kallas: vriendelijk en goedlachs maar weinig ter zake (Foto Ali Behroozi / Diba Fotografie)

Goed gelinkt

Op www.journalinks.nl/tuned.ppt legt Tricia Bots uit hoe je met RSS feeds informatie op basis van specifieke zoektermen naar je toe laat komen.

Paul Myers verzamelt op www.researchclinic.co.uk alle *Top Tools & Techniques* die aan bod kwamen tijdens de CAR-sessie. Zo leer je onder 'domain name lookup' onder andere hoe je de eigenaar van een website identificeert.

Drie tips van Paul Myers:

1. Gebruik Google zoals het hoort. Leer eerst een mondje Google syntax op researchclinic.co.uk/goosyn.html

2. Wanneer kernwoorden niet de gepaste resultaten opleveren, gebruik dan dmoz.org. De site maakt thematisch zoeken mogelijk.
3. archive.org is een "way back machine", die oude versies van websites zichtbaar maakt en zo "dood" gewaande informatie consulteerbaar maakt.

Op vvoj.nl kunnen leden van de VVOJ inloggen voor alle verslagen van de conferentie in Brussel. Wie waren dit jaar ook weer de laureaten van De Loep, de jaarlijkse prijs voor onderzoeksjournalistiek? De presentatie filmpjes staan ook op deze site.

LODE RAMAEKERS (HET BELANG) VERLAAT DE ASSISENZAAL

Jan Backx

In de gerechtshoven was hij onder confraters gedurende decennia een opvallende, artistieke verschijning. Een tengere man, vaak getooid met een brede hoed die op lange manen stond gedrukt, en 's winters dikwijls ook nog met een vuurrode sjaal rond de hals. Lode Ramaekers, de afgezant van *Het Belang van Limburg* in vele justitiepaleizen, is op sinterklaasdag 65 geworden. Pensioen dus...

Assisen-nestor Gust Verwerft zal Lode missen. "Hij paste in het decor van een assisenzaal, waar de tijd stilstaat. Lode gaf altijd de indruk een seconde te laat te komen, maar als je dan 's anderendaags zijn *Belang* las, leerde je dat hij veel meer had opgemerkt dan wij allemaal samen."

6 december 1943, in de oudste stad van het land: om acht uur 's avonds wordt in het gezin Ramaekers het tweede kindje geboren. Er zullen nog zeven volgen. Vader was secretaris... van het parket in Tongeren. Een teken voor wie in predestinatie gelooft. "Ik werd Nicolas gedoopt, zo staat het ook op mijn identiteitskaart", vertelt Lode. "Maar kort daarna sloeg het noodlot toe. Een ventje in onze grote familie, dat ook Nicolas heette, trok een kokende ketel omver en overleefde de zware brandwonden niet. Telkens als mijn moeder over mijn wiegje stond en mijn naam liefkozend uitsprak, barstte de arme tante die haar

zoontje kwijt was vanzelfsprekend in tranen uit. En zo werd ik in familiekring omgedoopt tot 'Ludoke'. Ik h atte die naam en in het eerste middelbaar besloot ik dat ik verder door het leven zou gaan als Lode."

"Mijn pa was in Tongeren een gewaardeerd mentor van beginnende advocaten. En natuurlijk wou hij me later ook in toga zien rondlopen. Ik werd naar Leuven gestuurd maar liet me er inschrijven voor germaanse talen in plaats van voor rechten. Dat speet vader erg maar hij verborg zijn teleurstelling. Germaanse viel uiteindelijk lelijk tegen. Ik dacht aan literatuur, grote schrijvers... maar het kwam grotendeels neer op dorre grammatica. Na  en jaar schreef ik fiasco met grote F. Pluspunt: ik was toegetreden tot het theaterseminarie van de notoire professor Joos Florquin, de ABN-voorvechter van de tv-reeks 'Hier spreekt men Nederlands'. En Florquin legde voor mij de link met de journalistiek. *Gazet van Antwerpen* was bij hem komen hengelen naar 'een goede kracht'. Hij schoof mij naar voren maar eerst moest ik nog mijn legerdienst kloppen bij de Luchtmacht. Tegenslag: toen die voorbij was, had *GvA* een aanwervingstop afgekondigd. En zo ging ik drie jaar in Luik werken bij OMOB, nu is dat Ethias."

Toen kwam de dag dat Lode naar *Het Belang van Limburg* schreef, m et verwijzing naar zijn puik *GvA*-examen. "Kort nadien nam Leo Briers mij aan. 16 februari 1968 was mijn eerste dag op *Het Belang*. Specifieke journalistenopleidingen bestonden toen nog niet. Je werd als jong broekje gecoacht door oudere collega's. Van leerjongen groeide je door tot meester. Louis Sterken was mijn eerste chef. De eerste jaren hield ik de boot van de gerechtsverslaggeving nadrukkelijk af. Omdat ik vond dat de meeste misdaadverslaggevers al te gedwee aan het handje van het openbaar ministerie liepen. Ze leken me wel door het parket ingehuurde copywriters!

Iedereen was bij voorbaat schuldig en moest streng worden bestraft. Op zekere dag werd me toch het journalistieke mes op de keel gezet: ik mo st naar mijn eerste assisenproces. En zie, de spanning viel van me af. Ik schreef zoals ik de rechtszaak ervoer. De bazen vonden het 'een boeiende verhaaltrant'. Ik mocht verder doen, met in het achterhoofd de stelregel van Simenon-Maigret: *comprendre et ne pas juger*."

"Sommige confraters sneerden er wel eens op los: 'Wat is 't Lode, zijt ge hem/haar weer aan het vrij schrijven?' In mijn ogen kon er nooit begrip zijn voor de daad maar vaak wel voor de dader. De wordingsgeschiedenis van de zwaarste misdaden die mensen kunnen plegen, heeft me altijd mate-

loos geboeid. Waarom overschrijden sommige mensen de fatale drempel en 99 procent van de anderen niet? Ik, die gebeten was door assisen, heb er nog steeds geen verklaring voor."

"Iedere grote zaak was een hoogtepunt. En ik zag er nogal wat: Dexter, Renneboog, Polleke Maes, Helfen, Pandy, de beerputmoord, de affaire van de juwelier in Tongeren, het Cools-kluwen en... Dutroux." (Lode's persoonlijke bespiegelingen rond het proces van de kindermoordenaar werden gebundeld in het boekje 'Dutroux in stukjes'). "Mijn job bracht me ook naar Baskenland en Belfast en ooit reed ik in  en ruk naar de sloop van de Berlijnse Muur. Ik arriveerde in Peking, daags voor de slachting op het Plein van de Hemelse Vrede. In eigen land zijn me de veldslagen in de Voerstreek en de mijnstakingen bijgebleven. Ik heb ook veel zomerreportages ingeblikt, kriskras door Frankrijk en Duitsland."

"Of ik ooit een dieptepunt in mijn journalistieke loopbaan heb gekend? Ik zou het echt niet weten. Nu ik het pensioen omarm, wil ik vooral blijven schrijven. Ik heb al een stapeltje verhalen liggen. Maar nu is het vooral tijd voor introspectie. Om het met de slotzin van Voltaire's *Candide* te zeggen: *Il faut cultiver notre jardin*.

Lode Ramaekers: 'Geen begrip voor de daad, wel vaak voor de dader' (Foto Philippe Lebeau)

VAN REDACTIERAAD TOT ACHTERKAMER

Luc Vanheerentals

Wat voorafging (in het vorige nummer van De Journalist): bij De Morgen, de VRT en De Tijd bepalen redactiestatuten een regelmatig overleg tussen een redactieraad, de hoofdredactie en de directie. En ook al levert het overleg niet altijd het gewenste resultaat op, het bestaan van statuut en raad worden telkens als iets zeer positiefs ervaren.

Hoe zit het intussen op de andere redacties? Bestaat ook daar een of andere formele vorm van inspraak van de journalisten in redactionele kwesties? Of worden deze zaken veeleer informeel besproken met hoofdredactie en directie, al dan niet met een redactie- of vakbondsafgevaardigde als tussenpersoon? En hebben de journalisten daar dan geen behoefte aan een redactiestatuut en dito raad die hun onafhankelijkheid formeel garanderen?

BELGA

Farid El Mabrouk

Het persagentschap Belga kent geen echt redactiestatuut, wel een redactieraad. Deze raad bestaat uit tien leden die verkozen zijn voor vier jaar. Naast journalisten zijn ook redactiebedienden, de fotoredactie en de mediaredactie vertegenwoordigd.

“De raad dient om de interne communicatie, de betrokkenheid van de redactie bij het redactionele beleid en de doorstroming van informatie te optimaliseren”, zo staat het in artikel 2 van de statuten. De raad is aldus het adviesorgaan van de hoofdredactie in redactionele aangelegenheden.

Hier kunnen met de hoofdredactie alle redactionele problemen besproken worden, tenzij ze tot de exclusieve bevoegdheid behoren van de syndicale afvaardiging, de ondernemingsraad of het comité voor preventie en bescherming.

“We vergaderen minstens 6 keer per jaar”, zegt Farid El Mabrouk, die voorzitter is van de redactieraad. “De agenda wordt twee dagen vooraf bekendgemaakt aan de hele redactie, zodat iedereen nog punten kan toevoegen. Ook de hoofdredactie neemt geregeld het initiatief tot een vergadering om mededelingen te doen over beleidskwesties. Wijzelf hebben met de raad al standpunten ingenomen over thema’s als de organisatie van de redactie, opleiding, het aantal mensen in deelredacties, de dienstroosters, enzovoort. Het belangrijkste advies van de voorbije jaren was dat over welke structuur de redactie het best heeft.”

Nieuw is dat het verslag van de vergaderingen voortaan ook in de ondernemingsraad zal worden besproken. “Al is niet iedereen daar onverdeeld gelukkig mee”, zegt Farid El Mabrouk. “Beide organen hebben nu eenmaal hun eigen specificiteit en dynamiek.”

De raadsvoorzitter is niet helemaal tevreden over de resultaten en de invloed van de redactieraad. “Wij hebben de indruk dat de hoofdredactie de raad te veel beschouwt als een vergadering om mededelingen te doen. Er wordt lang niet altijd rekening gehouden met de mening van de redactieraad. Positief is wel dat de hoofdredactie en de vertegenwoordigers van de redactie binnen de raad naar elkaar kunnen luisteren en elkaars standpunten beter leren kennen en begrijpen. Wij willen in de toekomst echter meer de rol van adviesraad opnemen en minder louter dienen als doorgeefluik voor beslissingen.”

Van een echt redactiestatuut is op Belga nooit echt sprake geweest.

CONCENTRA

Luc Standaert

Bij Concentra is er geen redactiestatuut, noch een formele redactieraad. Naar aanleiding van de problemen bij de overname van *Gazet van Antwerpen* werd in 1996 wel een overlegorgaan tussen directie en redactie in het leven geroepen: het Comité K (van Knelpunten). De redacties – van zowel *Het Belang van Limburg* als *Gazet van Antwerpen* – zijn in dit comité door de verkozen redactie-afgevaardigden van de VVJ vertegenwoordigd. “Het

gaat om een informeel comité zonder statuten”, zegt Luc Standaert, VVJ-afgevaardigde, lid van het comité en ook nog LBC-vakbondsafgevaardigde in de ondernemingsraad. “In het kader van een zogenaamd ‘herenoverleg’ sluiten we ‘herenakkoorden’ af. Het comité komt trouwens enkel op vraag van de leden samen. Anderzijds hebben we in dit orgaan wel ook de CAO voor de journalisten onderhandeld.”

Luc Standaert: “In de praktijk kunnen in dit comité alle problemen aan bod komen die specifiek zijn voor de redacties. Dat kan gaan van dagdagelijkse beslommingen tot de werkdruk op de redactie of een deelredactie. Zo werd twee jaar geleden een nieuw overkoepelend computersysteem ingevoerd dat ons in staat stelde stukken meteen in de lay-outformat in te tikken. Dit had echter heel wat voeten in de aarde en is uitgebreid besproken in het comité om de hoofdredactie en de directie bewust te maken van de problemen.” Thema’s die in het comité opgelost raken, komen overigens niet meer terug aan bod in de ondernemingsraad, zegt Luc Standaert nog.

De VVJ-vertegenwoordiger is redelijk positief over de werking van Comité K. “In dit comité zetelen naast journalisten ook de hoofdredacties van beide kranten, de personeelsdirecteur en de gedelegeerd bestuurder. Dit rechtstreeks contact stelt journalisten in staat thema’s aan bod te brengen waarvan wij willen dat men het hogerop weet. Dat draait vrij goed en blijkt efficiënt om problemen op te lossen. Recentelijk zijn er wel enkele probleempjes geweest en hebben we de schroeven wat moeten aandraaien. Indien nodig kunnen we problemen ook nog steeds op de ondernemingsraad aankaarten. Maar overlapping met de vakbondswerking is er niet, al was het maar omdat ikzelf in de twee organen zetel.”

Redactiestatuten in Vlaanderen (2)

DE STANDAARD – HET NIEUWSBLAD

Karin De Ruyter

Ook *De Standaard* en *Het Nieuwsblad* hebben noch redactiestatuut noch redactieraad. Wel zijn de journalisten vertegenwoordigd in de vzw Redactie, een stichting die opgericht werd na het faillissement van *De Standaard* in 1976. Met de oprichting wilde men de redactionele principes van de kranten beschermen. Journalisten en hoofdredacteuren zijn vertegenwoordigd in de raad van bestuur van de vzw en overleggen er af en toe over redactionele kwesties.

Volgens een protocolakkoord tussen de vzw en de directie moet de vzw ook advies geven bij de benoeming van de hoofdredacteuren. Ook heeft de vzw in samenspraak met de hoofdredactie een algemene deontologische code opgesteld, en verder expliciete richtlijnen in verband met informatie onder embargo rond beursgenoteerde bedrijven en financiële instrumenten.

“Er wordt nog relatief weinig formeel vergaderd”, zegt Karin De Ruyter van *De Standaard*. “In de praktijk verloopt het overleg met de hoofdredactie en de directie informeel. Zo heeft de vzw in het verleden problemen aangekaart die we hadden met sommige commerciële bijlagen bij de krant. Die waren extern aangeleverd, maar wij vonden dat dit niet duidelijk genoeg was gemaakt. Het is ook geen geheim dat we enkele jaren geleden hebben geprotesteerd toen er een advertentie van (toen nog) het Vlaams Blok in onze kranten verscheen. Het is bij die ene advertentie gebleven.”

De Ruyter: “Journalisten signaleren ons bepaalde problemen en dan gaan wij daarover praten met de hoofdredactie. Indien nodig doen we dat ook met de directie. We beperken ons tot redactionele thema's en laten het sociale over aan de vakbonden, die geregeld met ons contact opnemen. Bij de aanstelling van een hoofdredacteur bijvoorbeeld hebben we in het verleden telkens vooraf advies mogen geven.”

Alhoewel de werking van de vzw grotendeels informeel en discreet verloopt, is De Ruyter niet ontevreden over de gang van zaken. “Als er zich problemen voordoen krijgen we daarover hogerop best wel gehoor. Het neemt niet weg dat we al een tijdje plannen hebben om een echt redactiestatuut op te stellen. Daarin kunnen we dan een aantal zaken opnemen waarmee we ons in de praktijk bezighouden, maar die niet in onze huidige statuten staan. De journalistieke omgeving waarin we vandaag werken, is nu eenmaal niet te vergelijken met die van dertig jaar geleden.”

KNACK

Hubert Van Humbeeck

Ook bij *Knack* is er geen redactieraad. “Die heeft een tiental jaren terug wel bestaan, maar is vanzelf gestopt omdat er door gebrek aan interesse bij de leden niets gebeurde”, zegt Hubert Van Humbeeck van de redactie. “Een officieel overlegorgaan hebben wij dus niet, maar je kunt ons dan ook moeilijk vergelijken met kranten- of tv-redacties. Onze redactie telt nu eenmaal slechts een vijftiental journalisten. Als er problemen zijn worden die informeel geregeld.”

Overigens zijn er in de arbeidscontracten wel degelijk een aantal waarborgen opgenomen voor de au-

tonomie van de redactie, vervolgt Hubert Van Humbeeck. “Hierin worden de doeleinden van het blad opgesomd. Er staat ook vermeld dat de hoofdredactie de inhoud van het blad bepaalt en garandeert dat de redactie bij de bepaling van de inhoud en het maken van keuzes een rol speelt”. Van inspraak bij de aanwijding van een hoofdredacteur is er evenwel geen sprake.

VTM

Evenmin een redactieraad bij VTM. De hoofdredactie roept wel enkele keren per jaar een algemene redactievergadering samen om journalisten te briefen over nieuwe plannen. “Maar dat is dan geenszins bedoeld als inspraakronde over die plannen”, zegt een anonieme bron op de redactie. Hij treedt liever niet voor het voetlicht nu een collega die eerder enkele dingen over VTM aankaarte in *De Journalist* werd gesanctioneerd.

Tijdens de redactievergadering is er wel mogelijkheid om grieven aan bod te brengen. “En van die mogelijkheid wordt wel degelijk gebruik gemaakt”, zegt onze informant. “Soms merk je ook dat dit resultaten oplevert. Journalisten pogen trouwens vaak informeel problemen aan te kaarten bij de directeur informatie of de hoofdredacteur.”

Van enige inspraak in de aanstelling van een hoofdredacteur is bij VTM evenwel geen sprake. Meer dan in andere mediabedrijven wordt er wel een beroep gedaan op de ondernemingsraad om redactionele kwesties te beslechten. Onze anonieme bron: “Sommigen die niet rechtstreeks durven communiceren met de hoofdredactie, schakelen dan de vakbondsvertegenwoordigers in de ondernemingsraad in. Zaken die daar worden aangekaart – bijvoorbeeld het feit dat de hoofdredactie veel te weinig communiceert – komen zo terecht bij de directeur-generaal die vervolgens de directeur informatie om meer uitleg vraagt. Meestal merk je dan op de redactie dat deze laatste opdracht heeft gekregen om er iets aan te doen. Het belet niet dat de directeur informatie en alle mensen met wie hij zich omringt maar bijzonder weinig moeten weten van de vakbond.”

HET LAATSTE NIEUWS

Ook bij *Het Laatste Nieuws* verkiest onze contactpersoon om anoniem te blijven. Ook hier trouwens geen redactieraad of redactiestatuut, maar wel – zoals bij *De Standaard* – een stichting die waakt over de ideologische lijn van de krant en zijn zeg heeft over bijvoorbeeld de aanstelling van de hoofdredacteur. Zo werd in de jaren '90 eens een kandidaat-hoofdredacteur afgewezen. In de stichting zetelen externe mensen uit de politiek, de bedrijfs-wereld, de vakbond, de financiële sector... Vertegenwoordigers van de directie en van de journalisten zetelen als waarnemer. De groep vergadert slechts een tweetal keer per jaar. “De feitelijke macht van de stichting is erg beperkt”, zegt onze bron. “Zaken zoals de druk van de commerciële afdeling op de redactie of ontslagen zijn hier door ons al eens aan bod gebracht. Men evalueert dan in de eerste plaats of dit gevolgen heeft voor de lijn van de krant.” Thema's zoals de werkdruk op de redactie komen vanzelfsprekend ook aan bod, maar dan door de syndicale afgevaardigden onder meer tijdens CAO-onderhandelingen.

Onze gesprekspartner geeft grif toe dat het ontbreken van een redactieraad niet alleen te wijten is aan een afwijzende houding van de directie. “Ook de desinteresse op de redactie speelt een rol. In alle eerlijkheid, je hoort daar bij het personeel bijzonder weinig over. De bereidheid om zich hierin te engageren is niet erg groot, kijk ook maar hoe moeilijk het is om kandidaten te vinden voor afgevaardigde van VVJ of vakbond. Al blijft natuurlijk ook dat het bedrijf niet happig is op dit soort dingen.”

Beslissing van de Raad voor de Journalistiek over de klacht van de heer Marc Van Hoey tegen *Dag Allemaal* en de heer Guy Van Gestel, journalist

Met een brief van 25 april 2008 dient de heer Marc Van Hoey klacht in tegen *Dag Allemaal* en tegen journalist Guy Van Gestel. Aanleiding is een artikel van Van Gestel dat is gepubliceerd in *Dag Allemaal* van 1 april 2008. (...)

De rapporteringscommissie van de Raad voor de Journalistiek heeft een hoorzitting gehouden op 18 november 2008. Klager verscheen in persoon, vergezeld door zijn advocaat Dirk Dielen. Journalist Guy Van Gestel en hoofdredacteur Ilse Beyens verschenen eveneens in persoon, bijgestaan door hun advocaat Geert Glas.

In aanwezigheid van alle partijen is op de hoorzitting de bandopname beluisterd van het interview dat journalist Van Gestel op 27 maart 2008 van klager heeft afgenomen.

DE FEITEN

Klager is huisarts-Leifarts (Levensende Informatie Forum) en gaf op 27 maart 2008 een interview aan journalist Guy Van Gestel over de problematiek van euthanasie. Het interview werd gepubliceerd in *Dag Allemaal* van 1 april 2008 onder de titel 'Hugo verheugde zich enorm op al deze heisa'. In verscheidene passages van het interview wordt verwezen naar de euthanasie van Hugo Claus. Klager was daarbij opgetreden als de derde arts die door Claus geconsulteerd werd.

Op 7 april 2008 heeft klager per mail een reactie gestuurd naar *Dag Allemaal*, waarin hij protesteerde tegen de manier waarop het interview was samengevat. Op 11 april 2008 heeft klager een tweede mail gestuurd naar *Dag Allemaal*, met de vraag om zijn reactie als rechtzetting of als lezersbrief op te nemen. In de editie van 15 april 2008 van *Dag Allemaal* verschijnt op de pagina met de lezersbrieven een ingekorte versie onder de titel 'Correctie'.

DE STANDPUNTEN VAN PARTIJEN

Klager en zijn advocaat voeren aan dat Guy Van Gestel en *Dag Allemaal* meerdere inbreuken hebben gepleegd op de journalistieke beroepsethiek. In de eerste plaats nemen zij er aanstoot aan dat klager in het blad 'euthanasiearts' wordt genoemd, terwijl klager zich nooit op die manier heeft voorgesteld. Ten tweede betogen klager en zijn advocaat dat de journalist zich niet gehouden heeft aan de afspraak om het interview voor publicatie te laten nalezen. Klager verwijst hiervoor naar de geschreven verklaring van twee vpleegkundigen. Ten derde is klager niet te spreken over de manier waarop de journalist het interview heeft samengevat. Volgens klager komt dit niet overeen met wat door hem werkelijk is gezegd en heeft de journalist alle uitspraken van klager toegespitst op de recente euthanasie van Hugo Claus. Klager ontkent ook dat hij over 'Hugo' heeft gesproken; hij heeft steeds de familienaam 'Claus' gebruikt. Ten vierde nemen klager en zijn advocaat het niet dat zijn lange reactie

in het nummer van 15 april 2008 werd weergegeven in een tekst van nauwelijks vier zinnen.

Guy Van Gestel en *Dag Allemaal* betogen dat de journalist correct heeft gehandeld. Zij ontkennen dat er afgesproken is om klager voor te stellen als LEIF-arts; en ze wijzen erop dat zij de benaming "euthanasie-arts" hebben rechtgezet als "Leif-arts" in de correctie van het nummer van 15 april 2008. De journalist ontkent eveneens dat er afgesproken is om het interview voor publicatie te laten nalezen. De journalist houdt vol dat hij aan klager na afloop van het interview heeft meegedeeld dat nalezen niet mogelijk was aangezien het stuk nog dezelfde dag moest worden ingediend. Op het derde onderdeel van de klacht antwoorden de journalist en *Dag Allemaal* dat het stuk zoals het gepubliceerd werd, een correcte weergave is van het interview en dat klager zelf tijdens het interview herhaaldelijk naar de euthanasie van Hugo Claus heeft verwezen. *Dag Allemaal* betoogt ten slotte dat de reactie van klager niet integraal kon worden opgenomen, omdat ze enkele beledigende passages bevatte. Daarom is besloten om een samenvatting ervan te publiceren in de editie van 15 april 2008, waarin wel de essentie van het standpunt van klager is weergegeven.

BESLISSING

Na het horen van het standpunt van partijen en na een vergelijking tussen de bandopname van het interview en de tekst zoals hij in *Dag Allemaal* van 1 april is gepubliceerd, komt de Raad voor de Journalistiek tot de volgende bevindingen:

1. Klager neemt aanstoot aan de ondertitel van het artikel, waarin hij euthanasie-arts wordt genoemd. In werkelijkheid is hij door Hugo Claus als derde arts geconsulteerd, en was hij niet degene die de euthanasie heeft uitgevoerd, zodat deze kwalificatie fout is. In de reactie van klager, die is gepubliceerd in het nummer van 15 april 2008, is deze fout evenwel rechtgezet.
2. Uit de bandopname van het interview dat door de journalist van klager is afgenomen, blijkt dat klager op het einde van het gesprek aan de journalist heeft gevraagd of die hem het interview nog zou doormailen zoals vorige keer. De journalist antwoordt hierop: 'Dat is een beetje moeilijk, omdat ik dat vanmiddag al moet afmaken.', waarop klager antwoordt: 'Ah, ja, allé, ik vertrouw op u.' Hieruit blijkt dat er geen afspraak is geweest om het interview voor publicatie te laten nalezen. 'Afspraken over bekendmaking van namen of voorinzage van teksten moeten nageleefd worden maar dienen juist om die reden duidelijk en ondubbelzinnig te zijn.' (zie: *RvdJ 2003-08 en RvdJ 2008-11*).

Klager blijft beweren dat de journalist hem in het nagesprek heeft toegezegd dat hij nog de mogelijkheid zou krijgen om het interview na te lezen en hij verwijst hiervoor naar de eenzijdige verklaring van D. Lambrechts, waaruit evenwel niet onomstotelijk blijkt dat klager en de journalist een afspraak hadden gemaakt om het interview vooraf te laten nalezen. De andere getuigenverklaring van S. Boudrez, opgesteld op vraag van klager, gaat niet over het nalezen van het interview.

3. Uit de vergelijking tussen de bandopname van het interview en de gepubliceerde tekst, blijkt dat het artikel in grote mate overeenstemt met de uitspraken die klager heeft gedaan. Klager heeft tijdens het interview herhaaldelijk naar Hugo Claus verwezen en deze uitspraken zijn door de journalist ook correct weergegeven. Weliswaar zijn de uitspraken van klager samengevat en ingekort, maar dit behoort tot de gebruikelijke journalistieke praktijk. Eén uitgeschreven antwoord komt evenwel niet overeen met de uitspraken van klager. Op de vraag of wat Claus gedaan heeft, misschien de ultieme provocatie was, antwoordt klager op de band: 'Dat weet ik niet, zo goed ken ik Claus niet. Ik heb hem alleen als patiënt gezien. Nu op dit moment kon je eigenlijk niet meer spreken van een provocatief gebeuren, hoor. (enz.)', terwijl dit antwoord in *Dag Allemaal* wordt weergegeven als: 'Het idee om zelf ook voor euthanasie te kiezen, rijpte bij hem misschien als

een soort ultieme provocatie naar de katholieke kerk. Dat provocatieve was weliswaar verdwenen toen ik hem zag.' Deze passage wordt in een ondertitel bij een foto van Claus bovendien foutief samengevat als 'Hugo vond het heerlijk: euthanasie als ultieme provocatie naar de katholieke kerk', wat manifest in strijd is met de verklaringen van klager. Ook het gebruik van de voornaam 'Hugo' in de titel van het artikel en in verscheidene onderschriften bij foto's en tussentitels stemt niet overeen met de bewoordingen van klager, die steeds over 'Claus' gesproken heeft. Dit suggereert een familiale sfeer tussen klager en Hugo Claus, waarvan in het interview geen sprake was. Gelet op de gevoelige aard van het onderwerp, was het meer dan ooit aangewezen om de uitspraken van klager zorgvuldig weer te geven, wat zeker in de aangemerkte passage en in de titel en onderschriften niet is gebeurd.

4. Klager heeft de kans gehad om de essentie van zijn reactie weer te geven in het nummer van 15 april 2008. De reactie van klager is sterk ingekort, maar er kan begrip worden opgebracht voor de beweegredenen van de redactie om het zo te hebben gedaan.

Om die redenen is de raad voor de Journalistiek van oordeel: De klacht is in haar derde onderdeel gegrond.

Brussel, 11 december 2008

focus-wtv

Focus-WTV is sinds enkele decennia een vaste en bekende audio visuele mediaspeler binnen West-Vlaanderen. De organisatie is ondertussen sterk gegroeid tot ongeveer 80 medewerkers. Binnen het redactieteam is er momenteel een openstaande vacature voor een m/v:

Hoofdredacteur - Chef Nieuws • Focus-WTV

VERANTWOORDELIJKHEDEN:

Waarschijnlijk hebt u het al goed begrepen: een ruime maar ook uitdagende verantwoordelijkheid. Dit houdt voornamelijk in: Bepaling van de redactionele lijn van de nieuwsuitzendingen op Focus-WTV • Aansturen van redactie (eindredactie, journalisten, faciliteiten ...) • Zorgen voor implementatie van de redactionele strategie (zowel lange en middellange termijnplanning) • Onderhouden van contacten en representatieve aanwezigheid met tal van belangrijke spelers binnen het culturele, politiek-economische weefsel binnen West-Vlaanderen • Opvolgen van ontwikkelingen binnen de media • Bovenal bent u gebeten door journalistiek en nieuws. Dit vraagt een constante inzet maar ook geregeld overleg met de directeur programma's Focus-WTV en de algemene directie aan wie u rapporteert • Het respecteren van deadlines, het enthousiasmeren en coördineren van een 30-koppige ploeg (inbegrepen freelance medewerkers) is een voortdurende challenge • Daarnaast verzorgt u de budgetopstelling en hebt u een oog voor multimediatoeepassingen van het nieuws.

PROFIEL:

Uiteraard is beslagenheid en ervaring binnen het audiovisuele circuit een must • U getuigt van visieontwikkeling en weet zaken gedaan te krijgen. We waarderen daarom een sterk doorzettingsvermogen en een ruime creatieve en organisatorische inslag • Uw presentatieskills zijn hoogstaand • Tevens verwachten we de nodige kwaliteiten om leiding te demonstreren. We denken aan een masterniveau met bewezen ervaring binnen de journalistieke (audiovisuele)wereld • Verbondenheid met het West-Vlaamse netwerk is tevens een voorwaarde • U woont of bent bereid zich opnieuw in in de provincie te vestigen.

AANBOD:

Aangepast salarispakket, de maturiteit van een reeds sterk ingeburgerde gewestelijke tv-zender. Een professioneel team en een organisatie die middelen en ervaring in huis heeft.

INTERESSE?

Mail bij voorkeur je

gegevens naar

info@hrflux.be

of stuur ze naar

HR Flux

Vlamingstraat 4

8560 Wevelgem

Fax: 056/41 76 36

Je kandidatuur wordt

snel en professioneel

behandeld.

VG 1290/bo

www.hrflux.be

Smartphone met groot scherm

Met de **Touch HD** heeft **HTC** een smartphone uit met een van de grootste en zeker beste schermen in zijn categorie. Het 3,8 inch schermje heeft een hoge resolutie (WVGA) zodat foto's of webpagina's heel scherp en in detail te bekijken zijn. Dankzij de **TouchFlo 3D** gebruikersinterface is het toestel heel prettig in gebruik. Je hebt meteen toegang tot de belangrijkste toepassingen – je kunt zelf kiezen welke dat zijn – en je komt ook snel tot de informatie die je nodig hebt. Alleen als je iets meer moet instellen, kom je nog terecht in de minder gebruiksvriendelijke interface van het onderliggende besturingssysteem Windows Mobile 6.1. Bedienen kan vlot met de vingers, maar voor wie dat niet graag doet, zit er ook een pennetje bij.

Dankzij ondersteuning van 3G met de hoogste snelheid en gewone draadloze netwerken, gaat surfen of mailen best snel. Interessant voor wie veel gegevens of beelden bij zich wil hebben, is het 512 megabyte ingebouwd geheugen en vooral de 8 gigabyte grote geheugenkaart die is bijgeleverd. De Touch HD heeft een gevoelige en snelle GPS chip ingebakken. In bepaalde versies zit TomTom software al voorgeïnstalleerd, zodat het toestel ook een volwaardige navigatiehulp is. De Touch HD heeft geen apart toetsenbord. Je kunt er wel eentje oproepen op het scherm. Voor korte berichten is dat voldoende, maar we zouden er geen langere teksten op willen schrijven.

Voor dit soort toestel is ten slotte ook een 5 megapixel camera voorlopig nog uitzonderlijk. De kwaliteit van de foto's is nog niet te vergelijken met die van een gewone compact-camera met dezelfde resolutie, maar is toch bevredigend. Alleen jammer dat er geen flits in zit.

Met een aanbevolen prijs van 649 is dit uiteraard geen goedkoop toestel, maar het biedt er wel een heleboel functies voor.

www.htc.com

Compacte netbook met lange adem

De afgelopen maanden is er een ware lawine aan netbooks, kleine laptops, geweest. Met de **eCafé EC-900** begeeft nu ook **Hercules** zich op deze markt. Het toestel is supercompact, zodat er niet veel rand is rond het 8,9 inch schermje. Helaas betekent dat ook dat het toetsenbord vrij klein is. Blind typen met tien vingers is alleen weggelegd voor mensen met echt

heel fijne vingers. Dat is meteen ook het belangrijkste nadeel aan dit toestel. Een groot voordeel is dat het standaard met een flinke batterij komt die het toestel tot vijf, of bij heel zuinig gebruik zelfs tot zeven uur op gang moet houden.

Met 60 gigabyte heeft de eCafé EC-900 ook meer dan genoeg opslagruimte. Hercules biedt daarenboven nog 30 gigabyte ruimte op het internet, zodat je tot 90 GB ruimte hebt, wat voor de meeste mensen ruim voldoende is. Als besturingssysteem draait er een Linux variant op, die snel en zuinig is. Hercules heeft er bijna alle software opgezet die een doorsneegebruiker nodig heeft. OpenOffice is een vrij complete kantoor suite, en daarnaast is er software voor e-mail en instant messaging, een webbrowser. Er staan ook programma's op om video en audio af te spelen, om foto's te bewerken en te beheren, en om videocontact te hebben via de ingebouwde webcam. Voorts zijn er nog enkele spelletjes voorgeïnstalleerd.

Verbinding met het internet kan via een netwerkkabel of WiFi. Je kunt ook een USB modem voor UMTS/3G bij kopen, maar Bluetooth om met een gsm op het UMTS netwerk te gaan, zit er jammer genoeg niet op. Voor 329 euro biedt deze eCafé EC-900 flink waar voor zijn geld. Voor wie het echt supercompact wilt, is dit dan ook een interessante netbook.

www.hercules.com

Gegevens veilig bij de hand

Nogal wat mensen hebben al tot hun scha en schande moeten ondervinden dat het geen goed idee is om gevoelige of persoonlijke informatie en beelden op een USB staafje mee te nemen. De **SafeStick** van **Blockmaster** biedt hiervoor een oplossing. Dit is een USB staafje waarvan de toegang met

een paswoord is beveiligd. Bij het eerste gebruik kan je een paswoord opgeven, en vanaf dan heb je dat nodig om nog iets met het staafje te kunnen doen. Bovendien worden de gegevens versleuteld. Er zijn versies van 512 MB tot 64 GB.

www.blockmaster.se

Boudewijn Vanpeteghem

Dantes tiende cirkel. Het verhaal van mijn depressie

Lannoo

Journalist Boudewijn Vanpeteghem was jarenlang uit de running, wegens een erg zware depressie. Hij laat er geen twijfel over bestaan dat die voor een groot deel te wijten was aan de manier waarop hij door zijn krantenbazen is behandeld. Ze hebben hem, zo blijkt uit het boek, steeds verder naar beneden gesleurd.

Dit boek is evenwel geen wraakneming, want nergens worden namen genoemd of gaat hij dieper in op precieze gebeurtenissen. Dit boek is dan ook geschreven voor lotgenoten en hun naasten. Om hun inzicht te bieden in wat er omgaat in iemand met een depressie en hoe men er, met hulp van buitenaf, van kan genezen. Het boek gaat niet voorbij aan de enorme moeilijkheden die men daarbij tegenkomt, maar laat ook het licht aan het eind van de tunnel zien. Genezing is mogelijk. Het is zowel een persoonlijk getuigenis als een algemene leidraad waar depressieve mensen zich aan kunnen optrekken.

360° Gerald Dauphin. Fotografie tussen Antwerpen en New York
Roularta Books

Bijna een jaar geleden overleed de Antwerpse fotograaf Gerald Dauphin. Hij had zijn hart verloren in New York en was daar in de leer gegaan bij enkele bekende fotografen, maar hier was hij vooral bekend als portret- en reisfotograaf voor *Weekend Knack* en *Style* en als modiefotograaf voor *Libelle*.

Het is dan ook Tessa Vermeiren, voormalig hoofdredacteur van *Weekend Knack* en ex-journaliste bij *Libelle*, die tussen de vele foto's door een woordje uitleg doet over de fotograaf én de mens Gerald Dauphin. Ze situeert hem in de context van zijn tijd en het kunstzinnige milieu in Antwerpen waarin hij verkeerde. Meer dan een impressie van zijn leven krijgt de lezer niet, want het is duidelijk dat de foto's voor zichzelf moeten spreken. Ze geven een beeld van een tijdperk, maar ook van de fotograaf zelf. Op het eerste zicht valt vooral de moderne vormgeving van dit boek op, maar de foto's zelf zijn ongemoeid gelaten en in alle eenvoud paginagroot gezet.

Jan Backx

Wij, BSD'ers! Het menselijk verhaal van onze legergemeenschap op Duitse bodem (1945-2002)

Roularta Books

Het lijkt iets uit een ver verleden, maar eigenlijk ligt de verplichte legerdienst nog niet zo erg lang achter de rug. Hele generaties jonge mannen zijn naar Duitsland, naar de BSD (*Belgische Strijdkrachten in*

Duitsland), gestuurd. Een Belgische enclave, waar niet alleen miliciens, maar ook beroepsofficieren met hun gezinnen woonden en waar ook scholen, winkels en cafés te vinden waren. Journalist Jan Backx, zelf ooit milicien in de BSD, vond het een fascinerend wereldje en begreep dat het de hoogste tijd was – de laatste BSD'er keerde in 2002 terug naar huis – voor een studie van die toch wel speciale leefgemeenschap. Behalve zijn eigen ervaringen, verwerkte hij tal van interviews met BSD'ers van alle rangen en standen. In deze dikke turf krijgen we dan ook een overzicht van zowat alle aspecten van het leven in de BSD. Backx vertelt het allemaal met veel plezier, in zijn eigen sappige schrijfstijl, en laat ons meegenieten van de vele anekdotes, maar zorgt ervoor dat het geen karikatuur wordt. Het resultaat is een rijkgesch-

keerd beeld van een belangrijke periode in de geschiedenis van het Belgische leger.

Lukas De Vos

Iets meer naar het Oosten. Een gespleten blik op Azië

Kramat Docu

VRT-journalist Lukas De Vos is een overtuigd reiziger. Hij heeft het verre Oosten diverse keren bezocht – en onderzocht – en zijn bevindingen in dit boek weergegeven. Het is geen chronologisch of thematisch verhaal, maar veeleer een bundel mijmeringen, herinneringen, meningen, verslagen en historische evocaties over tal van onderwerpen. Duidelijk is wel dat thema's als economie en scheepvaart zijn voorkeur genieten.

De auteur laat goed blijken dat hij niet van 'het gewone' houdt, en dat uit zich ook in moeilijke zinnen en gedachtesprongen, doorspekt met gezochte woorden en geschreven in een progressieve spelling.

Sus van Elzen

De draak en de rozentuin. De titanenstrijd tussen het regime en de kunstenaars in China

Atlas

Door de organisatie van de Olympische Spelen is China het afgelopen jaar journalistiek behoorlijk gefocust geweest. Maar Sus van Elzen belicht het land vanuit een originele invalshoek, met name de hedendaagse Chinese kunst, en komt daarbij tot verrassende inzichten die gelden voor de gehele Chinese samenleving. Van Elzen heeft een diepgaande en boeiende analyse gemaakt van een land dat op een keerpunt staat tussen heden en verleden, dat aantrekt en afstoot, communistisch en kapitalistisch tegelijk is en waar zowel gewone mensen als kunstenaars elke dag weer op zoek moeten naar een eigen identiteit. Als een soort casestudy stelt van Elzen Peking centraal, dat in recordtempo tegelijkertijd afgebroken en opgebouwd wordt en zo de verzinnebeelding is van de huidige situatie in China.

Dirk Barrez

Van eiland tot wereld. Appèl voor een menselijke samenleving

Epo

Een tijdje geleden kwamen ettelijke afgevaardigden van de *Beweging voor een menselijke samenleving* van overal ter wereld samen op het eiland Pala om het programma voor een goede samenleving te schrijven. Dit boek is de neerslag van alle discussies die er maandenlang gevoerd zijn en de conclusies die werden getrokken. Uitgangspunt: komen tot een democratische, economisch welvarende maar ook sociaal en ecologisch leefbare wereld, waarin alle burgers verzekerd zijn van een minimum aantal rechten

en natuurlijk ook een aantal plichten op zich nemen. Er is ook een hoofdstukje media, waarin wordt gepleit voor onafhankelijker media, waarin nieuws niet langer als koopwaar wordt beschouwd en niet enkel 'de waan van de dag' wordt gevolgd. Barrez waarschuwt specifiek voor de huidige tendens zich te beperken tot het eigen land of zelfs de eigen regio. In een geglobaliseerde wereld is zoiets nefast. De bestaande media zullen zich overigens moeten aanpassen en ook ruimte laten voor andere media, klinkt het in het boek.

De deadline voorbij

JOURNALISTIEK TEGEN DE KEER

Filip Rogiers

redacteur politiek en samenleving bij De Morgen

Het beste journalistieke product van 2008 was in strikte zin niet eens journalistiek. Het was een film, een semi-documentaire, *faction*. Ik heb het over de Franse film *Entre les murs* van Laurent Cantet. De film volgt een schooljaar lang de gebeurtenissen in een 'moeilijke' klas, het vierdejaars van een college in een *faubourg*. Een jonge leerkracht Frans, François Bégaudeau, tracht een veelkleurige groep leerlingen door het schooljaar te loodsen. De acteur speelt zichzelf. Bégaudeau staat ook in het echte leven voor de klas in de school waar de film gedraaid werd.

De film is weliswaar fictie, gebaseerd op 'hypothetische' situaties waarover met de scholieren reëel gediscussieerd werd, situaties die vervolgens ook geacteed werden. Toch is het eindproduct tegelijk méér journalistiek dan vele 'echte' vormen van journalistiek. Zoals kunst de leugen is die de werkelijkheid openbaart, wellicht, om Jeroen Brouwers te parafaseren.

Een onwaarschijnlijk groot aantal cruciale politiek-maatschappelijke thema's van dit tijdsgewricht passeert de revue in dit meesterwerk: de ongelijkheid in het onderwijs, het multiculturele samenleven en zijn conflicten, achterstelling en kansarmoede, materialisme en geweld in de jongerencultuur... Het komt allemaal ter sprake, niet analyserend of betogend, wel tonend, vanuit de concrete feiten, door de bril van de menselijke interactie. *Entre les murs* laat diep en intens essentiële facetten van de complexe realiteit zien. En dat is toch het hele streven voor elke journalist die zichzelf en het vak een beetje respecteert? Dat we mensen kunnen laten ademen in onze stukken, het hart van de samenleving kunnen doen kloppen tussen de regels. Dat we uiterst complexe maatschappelijke thema's in hun alledaagsheid kunnen ontleden.

Ik moet eerlijk bekennen dat ik er als journalist redelijk jaloers op was. Vorige zomer schreef ik voor *De Morgen* een artikelenreeks, *Kids@Risk*, waarin ik ook probeerde om een zo precies mogelijke inkijk te geven in de samenleving van jongeren die met problemen worstelen. Ik praatte met leerkrachten uit het B/TSO, onder andere met 'een' François Bégaudeau, maar ik kon die ervaring enkel maar (kort) in de krant nabauwen. Ik had niet het gevoel dat ik zelf een stap dichterbij kwam bij hetgeen waar het echt om ging. Veel grotere journalistiek zou geweest zijn, mocht ik een maand lang, of langer, in een school *fly on the wall* hebben kunnen spelen.

Dit soort investering is het hele werk. Noem het gewoon: onderzoeksjournalistiek, al heb ik dat altijd al een van de erger-

lijkste pleonasmen in ons vakjargon gevonden. Journalistiek die naam waardig, lijkt mij nooit iets anders te kunnen zijn dan het product van onderzoek. Hoe intenser dat onderzoek, hoe beter de journalistiek. Jammer genoeg wordt

het begrip al te zeer verengd tot journalistiek werk dat politieke of maatschappelijke schandalen bovenspit. Waarom zou het streven naar een dieper en breder inzicht in de samenleving, het capteren van de golven en stromingen in die samenleving géén onderzoeksjournalistiek mogen heten?

Precies in tijden waar de waan van de dag zo dominant is, en waarin almaar mondiger en meer geëmancipeerde mensen klagen over de platitudes van de media, zou de journalistiek zichzelf moeten heruitvinden door dat diepere en intensere ambacht in ere te herstellen. Het is een hele investering: dat werk van observatie, vertrouwen opbouwen, afdalen in het reële leven, het vermijden van de oppervlakkigheid van de snel (weg)draaiende camera. In een niet zo ver verleden hield toenmalige *De Morgen*-hoofdredacteur Yves Desmet een pleidooi voor *slow journalism*.

Alle goede journalistiek is slow. Zoals in het leven zelf goede verhalen tijd nodig hebben om zich uit te kristalliseren. Zulke verhalen moet je traag vangen, als een druppelteller.

Nogmaals, het lijkt mij in alle opzichten de essentie van kwaliteitsjournalistiek. Jammer genoeg is de tijd er niet (meer) naar. Kranten moeten met minder mensen gemaakt worden. Tegelijk maken we met meer (titels en media) toch ook steeds minder want allemaal heel erg veel dezelfde licht verteerbare koek. Het is soms *very very much ado about nothing*. We lijken in dit vak soms zo ontzettend ons best te doen om de tak af te zagen waar we zelf op zitten.

Eén troost. Marketeers doen ons vandaag geloven dat mensen minder tijd hebben voor lange, doorwrochte verhalen. Dat ze een krant willen met korte, snedige berichten. Ik geloof dat niet. Of toch, maar het is tijdelijk. Zolang er mensen zijn, zal de zucht naar verhalen die iets méér zeggen dan de waan van de dag altijd weer de kop opsteken. Mediabonzen doen vandaag wat onze politici in de jaren negentig deden: paniker en onder het mom van moderniteit oppervlakkige peilingen en enquêtes achterna hollen. Dat wreekt zich. De journalistiek zal heruitgevonden worden, de verhalen tegen de keer zullen er altijd weer komen. Desnoods in boek- en filmvorm, non-fictie en *faction*.

Volgende keer: Stijn Tormans van Knack

(Foto Thomas Vanhauette)

Roger Van Houtte is weg bij *Gazet van Antwerpen*, maar niet bij wege van een ontslag om dringende reden zoals her en der verkeerdelijk wordt verteld. De Concentradirectie koos er wel voor Rogers arbeidscontract na 22 jaar dienst te verbreken met uitbetaling van een ontslagvergoeding.

Het ontslag zou volgens eensluidende anonieme bronnen te maken hebben met mails die Van Houtte jaren geleden wisselde met Vlaams Belang-politica **Marie-Rose Morel**. Die werden, zoals ook mails tussen Morel en VB-voorzitter Frank Vanhecke, door de ex van Morel in het kader van hun vechtscheiding aan sommigen bezorgd.

Over de publicatie van de liefdesmails tussen Vanhecke en Morel brak onder journalisten voorwaar een hevige **discussie** los. Peter Vandermeersch van *De Standaard*: "Knack wordt een boekje". Rik Van Cauwelaert in *Knack*: "Vandermeersch miste een kans om te zwijgen".

Minstens even interessant is natuurlijk de vraag of we als journalist ook zomaar vertrouwelijke mails tussen een collega en een politica aan de openbaarheid prijsgeven? Het journalistieke bronnengeheim, dat belangt toch iedereen aan?

Tips voor journalisten 1. Het **Dart Center for Journalism and Trauma** België heeft een eigen website www.journalistenentrauma.be. VVJ-bestuurslid Denise Van den Broeck, die al langer met het thema is begaan, zette er een reeks praktische tips op een rij. Hoe reageer je als redactie bijvoorbeeld op een kidnapping?

Tips voor journalisten 2. Naar aanleiding van de werelddag tegen **geweld op vrouwen** op 25 november, heeft de Internationale Federatie van Journalisten (www.ifj.org) een aantal suggesties gedaan voor het omgaan met slachtoffers van geweld. De IFJ waarschuwt voor stereotypering en sensationalisering, en beveelt aan zorgvuldiger om te gaan met woord en beeld.

Tips voor journalisten 3. Samen met het Hoog Commissariaat van de Verenigde Naties voor Vluchtelingen heeft de

AVBB een folder uitgewerkt met **aanbevelingen voor de berichtgeving over asielzoekers**. De folder vindt u bij dit nummer van *De Journalist*. Het is vooral de bedoeling de terminologie rond vluchtelingen uit te klaren.

Zodiak, de groep waartoe productiehuis Kanakna behoort, gaat steeds verder de internationale toer op, en daar is onder meer **Kris Vanderhaegen** (voorheen ook *De Morgen*) het slachtoffer van. Kris ziet zijn functie van IDEA-manager opgeheven worden; zijn taken worden door Londen en Parijs overgenomen.

Tessa Vermeiren, toe aan een meer dan welverdiend pensioen, heeft half december afscheid genomen van haar collega's bij Roularta.

Op vrijdag 23 januari 2009 om 10u30 vindt de jaarlijkse ledenvergadering plaats van de **VVJ-afdeling Antwerpen-Limburg**. Voorzitter Guy Franssen en secretaris Saskia Castelyns verwachten de leden in de Persclub van het IPV op de Grote Markt in Antwerpen.

In de persprijzen 1. Net op het moment dat algemeen hoofdredacteur van *De Morgen* Klaus Van Isacker drastisch in de cultuurpagina's wil snoeien, hebben de cultuurjournalisten **Eric Rinckhout** en **Ward Daenen** een van de kunstprijzen *Art in de Media* gekregen. De organiserende stichting de Moffarts lauwerde het duo voor hun vijfde-reeks over *Privé-kunstcollecties in België*, die in de zomer van 2007 in de krant verscheen.

In de persprijzen 2. *Het Belang van Limburg* ging lopen met een van de Europese persprijzen in het kader van de campagne *Vershil moet er zijn, discriminatie niet*. De jury lauwerde met name de reportagereeks *Buren zonder muren*. Die portretteerde Limburgers uit alle 44 gemeenten van de provincie met **buren uit een ander land**.

In de persprijzen 3. VRT-journalist **Rob Heirbaut** kreeg samen met de Gentse professor Hendrik Vos de Wablieftprijs voor hun boek *Hoe Europa ons leven beïnvloedt*. Europa begrijpen én nog eens kunnen uitleggen ook: zo'n journalisten moesten hoofdredacteurs

koesteren in plaats van naar de periferie van hun nieuws te duwen.

In de persprijzen 4. **Nico Schoofs** van *Vacature* won de Vlaamse Noord-Zuid persprijs. Hij deed dat met een even originele als relevante reportage over het traject dat een sportschoen volgt vanaf de schoenenfabriek in China tot de winkelrekken van de Colruyt. **Filip Michiels**, ook van *Vacature*, en **Ine Roox** van *De Standaard* kregen eervolle vermeldingen.

In de persprijzen 5. De genomineerde VRT/Panorama-reportage over *Pax Electrabel* heeft uiteindelijk geen **VVOJ-prijs voor onderzoeksjournalistiek** in de wacht gesleept. Bekroningen waren er wel voor een Nederlandse *Tegenlicht*-reportage over de *Verkoop van een oorlog* (waarmee de Irakoerlog wordt bedoeld) en voor een NRC-artikel over de Nederlandse belastingdienst.

Op 27 november overleden in Bertem: **Marcel Vertommen**, in een verleden radiojournalist en diensthoofd van Radio Congo Belge en VRT. Marcel haalde de gezegende leeftijd van 93 jaar.

Het Brugse parket ziet af van de verdere vervolging van **Douglas De Coninck** in het kader van de 'aanslagen' tegen standbeelden van Belgische vorsten door de actiegroep De Stoete Ostendenoare. DDC werd op zeker moment zelfs 'bendeleider' genoemd door een onderzoeksrechter, die intussen evenwel van de zaak werd gezet.

Volgens de Brugse procureur des konings Jean-Marie Berkvens beschikt het parket over "te weinig, om niet te zeggen geen elementen om een zaak op te bouwen". Douglas De Coninck beriep zich tijdens het onderzoek steeds op zijn journalistieke bronnengeheim om geen verklaringen te moeten afleggen.

Het is eens iets anders: **Thomas Siffer**, hoofdredacteur van *Story*, vordert via de rechtbank 25.000 euro schadevergoeding van Bert Kruijssmans en Peter Perceval. Steen des aanstoots is hun boek *Wereldberoemd in Vlaanderen, zelfhulpvaders voor het BV-schap*. Daarin wordt Siffer vergeleken met de schrijvers Jules Verne en Standey, die hun verhalen ook voor de helft verzonnen...

BEURZEN VOOR JOURNALISTEN: NIEUWE FORMULE

Meer thema's, meer landen

Na vijf jaar slaat de oproep 'Beurzen voor journalisten' van de Koning Boudewijnstichting een andere weg in. Tot nu was deze oproep enkel bedoeld om reportages te maken in Marokko, Turkije of in Europese regio's waar grote groepen moslims wonen en waarbij we iets kunnen leren over de migranten in België.

Oproep 2009

- Vanaf nu financieren de beurzen **journalistieke projecten over alle mogelijke migratiefenomenen in België en Europa** en ook in de diaspora. De invalshoek is dus niet langer enkel de islam en de moslingemeenschappen.
- De nieuwe oproep opent het project voor landen in onder andere de Balkan, Oost-Europa, Subsahara Afrika (Congo), Latijns Amerika en Azië.
- Het blijft mogelijk om een beurs te krijgen voor een reportage in Marokko en Turkije over de migratieproblematiek.

Criteria

De oproep is gericht tot elke journalist in dienst van of verbonden aan een Belgische redactie (radio, tv, geschreven pers) die een expliciet akkoord van zijn redactie kan voorleggen.

Hoe hoog is het bedrag?

- 1.250 euro voor één week, 750 euro per bijkomende week met een maximum van 3.500 euro.
- Voor een cameraploeg kan het bedrag worden uitgebreid tot 5.000 euro.

Timing

- Lancering van de oproep: 15/12/2008
- Uiterste indieningdatum van de dossiers: 28/02/2009
- Bekendmaking geselecteerden: april 2009
- De reportage moet gebeuren tussen begin juni en eind december 2009.

Omdat kwaliteitsjournalistiek belangrijk blijft

Meer info op www.kbs-frb.be/beurzen-voor-journalisten.htm